

Företagsekonomiska institutionen
EKONOMIHÖGSKOLAN VID
LUNDS UNIVERSITET

Examensarbete magisternivå
FEK P01
Juni 2008

Revisionspliktens avskaffande

– Vad tycker revisorerna och småföretagen?

Handledare
Anne Loft
Pernilla Broberg

Författare
Martin Borg
Rezarta Sopa

SAMMANFATTNING

Examensarbetets titel:	Revisionspliktens avskaffande – Vad tycker revisorerna och småföretagen?
Seminariedatum:	9 juni, 2008
Ämne/kurs:	FEK P01, Examensarbete magisternivå, redovisning, 15 poäng
Författare:	Martin Borg, Rezarta Sopa
Handledare:	Anne Loft, Pernilla Broberg
Fem nyckelord:	Revisionsplikt, revisorer, småföretag, Sverige, Danmark
Syfte:	Uppsatsens syfte är att genom intervjuer och utifrån teorin och debatten i framförallt Sverige, men även England och Danmark, analysera och förklara hur småföretagen och revisorerna ser på ett avskaffande av revisionsplikten.
Metod:	Studien har en kvalitativ metod med en abduktiv ansats, där empirin har samlats in genom fem personliga intervjuer.
Teoretiska perspektiv:	Studien baseras på Mobergs (2006) syn på revisionen och debatten kring revisionspliktens avskaffande i Sverige och till viss del i Danmark och England.
Empiri:	Empirin består av fem personliga intervjuer; tre med företrädare för småbolag och två med auktoriserade revisorer.
Slutsatser:	Företagen i undersökningen var negativa till ett avskaffande, medan revisorerna hade delade meningar. Argumenten känns igen från litteraturen och debatten i Sverige, England och Danmark, men stämmer inte överrens fullt ut. Exempelvis hade respondenterna en något begränsad syn på revisionens intressenter och bilden av att en stor mängd företag kommer att välja bort revisionen stämmer inte med intressenternas åsikter.

ABSTRACT

- Title:** The audit exemption – what are the opinions of the auditors’ and small companies’?
- Seminar date:** June 9th, 2008
- Course:** FEK P01, Master thesis in business administration, major accounting, 15 University Credit Points (ECTS)
- Authors:** Martin Borg, Rezarta Sopa
- Advisors:** Anne Loft, Pernilla Broberg
- Five key words:** Audit exemption, auditors, SMEs, Sweden, Denmark
- Purpose:** The purpose of the thesis is to, by performing interviews and using the theory and debate in Sweden, but also in England and Denmark, analyze and describe how the auditors and small companies look at the audit exemption.
- Methodology:** The study has a qualitative approach and an abductive approach. The empirical foundation consists of five interviews.
- Theoretical Perspectives:** The thesis is based on Moberg’s (2006) view on the auditor, and the debate regarding the audit exemption mostly in Sweden, but also in Denmark and England.
- Empirical foundation:** The empirical foundation consists of five personal interviews; three with owners of small companies and two with auditors.
- Conclusions:** The companies in our study seemed to have a negative opinion on the audit exemption, while the auditors had different opinions. The opinions can be recognized from the literature and debate in Sweden, England and Denmark, but there are some differences as well. For example the auditors and the companies did not recognize as many auditing interested parties as the literature and they did not agree that a large amount of companies will use the audit exemption.

FÖRORD

Vi vill rikta ett stort tack till våra handledare, Anne Loft och Pernilla Broberg, för viktiga kommentarer, synpunkter och stöd under uppsatsens gång. Vi vill också tacka samtliga respondenter som har tagit sig tid och ställt upp på intervjuer.

Lund, den 1 juni 2008

Martin Borg

Rezarta Sopa

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Problemdiskussion	7
1.3 Forskningsfrågor	8
1.4 Syfte	9
1.5 Disposition	9
2. METOD	10
2.1 Metodologiska angreppssätt	10
2.1.1 Abduktiv metod	10
2.1.2 Deskriptiv ansats	11
2.1.3 Kvalitativ ansats	11
2.2 Datainsamlingsmetod och tillvägagångssätt	12
2.2.1 Intervjuer	12
2.2.2 Val av revisionsbyrå och företag	13
2.2.3 Val av intervjuobjekt	13
2.3 Diskussion kring valda metoder	14
2.3.1 Reliabilitet	14
2.3.2 Validitet	14
2.3.3 Intervjuareffekt	15
2.3.4 Källkritik	15
3. TEORETISK REFERENSRAM	16
3.1 Förklaring av begreppet revision.....	16
3.1.1 Revisionsberättelse	17
3.1.2 Intressenterna	17
3.1.3 Krav på oberoende revision.....	19
3.2 Svensk lagstiftning om revisionsplikt	19
3.2.1 Den tidiga utvecklingen	19
3.2.2 Kreugerkraschen och revisionsplikt för stora aktiebolag	20
3.2.3 Revisionsplikt för alla aktiebolag.....	20
3.3 Nyttan av revision	21
3.4 Revisionsplikten i England.....	21
3.4.1 Situationen i England	21
3.4.2 Debatten i England	23
3.5 Revisionsplikten i Danmark	24
3.6 Den aktuella debatten	28
3.6.1 Diskussionen kring revisionsplikten	28
3.6.2 Utredningens delbetänkande	29
3.6.3 Reaktionen på förslaget.....	30
3.7 Alternativ till revision	30
3.7.1 Alternativ till revision i Sverige	30

3.7.2 Tanken bakom assurance services.....	31
3.8 Förväntansgap mellan revisorer och intressenter	32
4. EMPIRI	34
4.1 Respondenterna	34
4.1.1 Revisorerna.....	34
4.1.2 Företagen	34
4.2 Synen på revisorn och dess tjänster.....	35
4.2.1 Revisorerna.....	35
4.2.2 Företagen	36
4.3 Revisionen och dess intressenter	37
4.3.1 Revisorerna.....	37
4.3.2 Företagen	38
4.4 Avskaffandet av revisionsplikten	39
4.4.1 Revisorerna.....	39
4.4.2 Företagen	40
5. ANALYS	41
5.1 Synen på revisorn och dess tjänster.....	41
5.2 Revisionen och dess intressenter	42
5.3 Avskaffandet av revisionsplikten	43
5.4 Sammanställning av intervjuvaren	46
6. SLUTDISKUSSION.....	47
6.1 Besvarande av forskningsfrågorna	47
6.1.1 Hur ser småföretagen på revisionspliktens avskaffande?.....	47
6.1.2 Hur ser revisorerna på revisionspliktens avskaffande?	50
6.2 Avslutande reflektioner och kommentarer	52
6.3 Förslag till fortsatta studier	53
KÄLLFÖRTECKNING	54
BILAGOR.....	57

1. INLEDNING

I detta kapitel presenteras bakgrunden till uppsatsens ämnesområde, problemdiskussionen, forskningsfrågorna och syftet, samt dispositionen.

1.1 Bakgrund

Sverige är ett av få länder i Europa som fortfarande har kvar revisionsplikten för alla aktiebolag. Detta kommer att förändras, då regeringen 2006 tillsatte en utredning med anledning av ett avskaffande av revisionsplikten. (Kommittédirektiv, 2006) Bakgrunden finns i EU:s fjärde bolagsdirektiv som stadgar att medlemsländerna själva, upp till en viss gränsvärden, får besluta om det ska finnas krav eller inte för små och medelstora företag att bli reviderade. (78/660 EEG, artikel 51 p. 2) Den 3 april 2008 presenterades utredningen med förslaget att den lagstadgade revisionsplikten i Sverige ska avskaffas för en majoritet av de svenska företagen. Utredningen föreslår att gränserna ska överrensstämma med maxvärdena i EU:s fjärde direktiv och innebär att företag som har färre än 50 anställda, mindre omsättning än 83 000 000 kronor och en balansomslutning som understiger 41 500 000 kronor ska undantas revisionsplikt. (Svensson, 2008) Förändringarna är föreslagna att börja gälla från den 1 juli 2010. Samtidigt som utredning offentliggjordes uttryckte FAR SRS i ett pressmeddelande sitt missnöje över förslagens effekter och menar att det blir en för stor omställning att, istället för ett successivt avskaffande, direkt undanta 97 procent av företagen från revisionsplikten. (FAR SRS, 2008) Svenskt Näringsliv välkomnade dock förslaget och pekar på att det kommer att innebära mindre administrativa kostnader för småföretagen. (Svenskt Näringsliv, 2008)

Ett argument som framförallt framställs i debatten för ett avskaffande är att revisionen är kostsam för mindre företag och att det därmed finns en konkurrensnackdel för svenska företag i jämförelse med övriga EU. Debatten har därför under senare år intensifierats. Bland annat har Svenskt Näringsliv bett Regeringen att se över revisionsplikten, vilket nu alltså har skett. (Buren & Nyqvist, 2005) Olika beräkningar har gjorts angående hur stor den egentliga kostnaden är, men den är svår att uppskatta delvis på grund av att småbolag har svårt att skilja

på revisions- och konsulttjänster. Uppgifter finns dock om att kostnaden för ett mikroföretag (omsättning under 3 000 000 kronor) är cirka 10 000 kronor per år. (Thorell & Norberg, 2005)

2005 presenterade Thorell och Norberg på uppdrag av Svenskt Näringsliv en rapport om revisionsplikten. Författarna diskuterar i rapporten argument för och emot revisionspliktens avskaffande Dessutom berörs hur avskaffandet skedde i England. De konstaterar att fördelarna med revisionen är många och att en mångfald av intressenter såsom aktieägare, leverantörer och kreditgivare har nytta av revisionen. Frågan är emellertid om nyttan överväger kostnaderna av att ha en revisionsplikt. Slutsatsen av rapporten är att revisionsplikten inte är motiverad för de mindre bolagen och att den därför bör avskaffas. Författarna menar att intressenter såsom kreditgivare ändå kan kräva att företagen blir reviderade om det anses nödvändigt för att bevilja lån. På detta sätt blir kanske revisionen mer ändamålsenlig, eftersom den styrs av en efterfrågan, snarare än lagstiftning. (Thorell & Norberg, 2005) Thorell & Norberg påpekar att småföretagen inte nödvändigtvis har nytta av en revisionsplikt, eftersom företagsledningen och ägaren ofta är samma person. Tidigare användes dock argumentet att revisionen var extra viktig i mindre bolag, då dessa i större utsträckning riskerade att bli utsatta för ekonomisk brottslighet, med anledning av ägarens begränsade ansvar. (Buren & Nyqvist, 2005) Det skulle således finnas en nytta för samhället i förebyggandet av ekonomisk brottslighet. Emellertid har det varit svårt att fastsälla att en lagstadgad revision verkligen minskar den ekonomiska brottsligheten. (Thorell & Norberg, 2005)

Samma år (2005) presenterades en undersökning av hur många av de mindre företagen i Sverige som kommer att behålla revisorn efter ett eventuellt avskaffande. Den visade att cirka 60 procent att småbolagen i undersökningen skulle behålla revisorn även om plikten avskaffades. (Uvell & Selberg, 2005) Siffror finns också från England, som dock innefattar något större företag, vilka säger att drygt 40 procent av företagen fortfarande får sina räkenskaper reviderade av en revisor, trots att plikt ej föreligger. (Collis, 2003)

1.2 Problemdiskussion

Om förslaget att avskaffa revisionsplikten går igenom kan det komma att få stora förändringar på synen på revisorn, revisionsmarknaden och de tjänster som revisorn erbjuder. Enligt

beräkningar från 2004 finns det cirka 250 000 aktiva aktiebolag i Sverige, varav de flesta klassificeras som mindre företag. (Thorell & Norberg, 2005) Beroende på var gränserna för revisionsplikten slutligen sätts, är det en mängd företag och intressenter som berörs av ett avskaffande och som måste fatta beslut i frågan om de ska ha kvar revisorn eller inte. Om regeringens förslag blir verklighet kommer enbart 4-5 procent av företagen i Sverige att vara tvungna att låta en revisor granska dess räkenskaper. (Svensson, 2008) Förslaget har utlöst en mängd reaktioner, som kan adderas till den redan intensiva debatten om revisionspliktens vara eller icke vara.

Svenskt Näringsliv argumenterar för att revisionsplikten kostar mer än den smakar och uppskattar den samhällsekonomiska kostnaden till 2 miljarder kronor per år. Dessutom kan revisionens relevans diskuteras för småbolagen, då dessa ofta är mer i behov av framåtblickande rådgivning, istället för bakåtriktad revision. (Broberg & Nilsson, 2008) FAR SRS menar dock att denna kostnad är kraftigt överskattad och att det snarare handlar om 200-300 miljoner kronor. Dessutom måste man ta hänsyn till ökade transaktionskostnader för till exempel banker och mer arbete i form av kontrollåtgärder från Skatteverket. (Lindqvist & Hansson, 2008) Det faktum att regeringens förslag inte innebär en successiv övergång kritiserar, då det kan få oförutsägbara effekter. (Sunesson, 2008) Istället menar kritikerna att frågan kring den samhällsekonomiska effekten måste analyseras ytterligare. (Halling, 2007) Det råder således olika meningar bland intressenterna i samhället vilken nytta revisionen egentligen genererar och hur mycket den faktiskt kostar.

Indikationerna på att åtminstone en del av företagen kommer att välja bort revisionen i kombination med det stora antalet mindre aktiebolag, kommer med stor sannolikhet att innebära stora förändringar på revisionsmarknaden och nya utmaningar för revisorerna. Dessutom är meningsskiljaktigheterna stora i debatten vilket mervärde revisionen egentligen tillför och vilken roll en revisor har. Därför är det intressant att studera hur småbolag och revisorer ser på ett avskaffande.

1.3 Forskningsfrågor

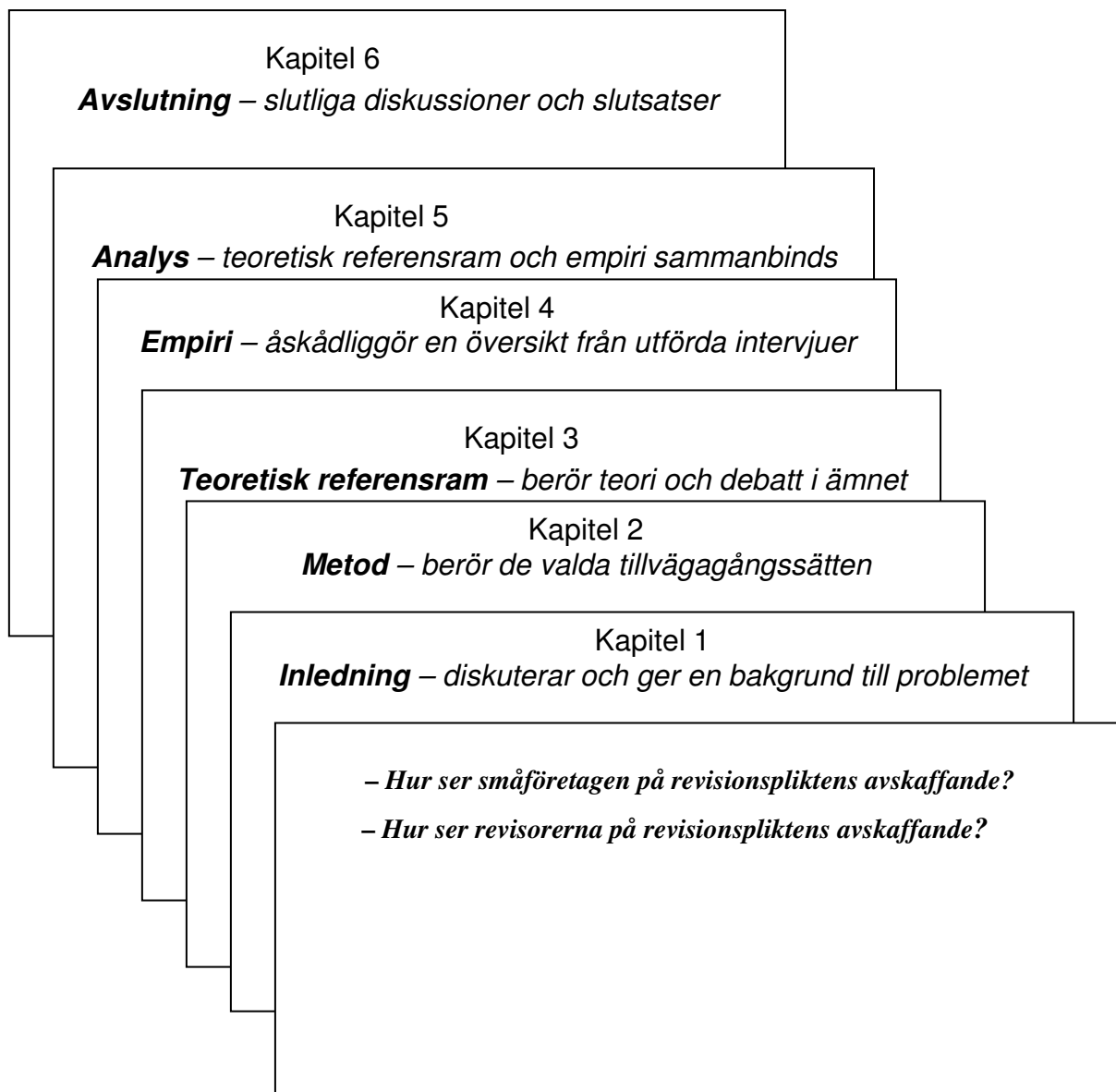
- Hur ser småföretagen på revisionspliktens avskaffande?
- Hur ser revisorerna på revisionspliktens avskaffande?

1.4 Syfte

Uppsatsens syfte är att genom intervjuer och utifrån teorin och debatten i framförallt Sverige, men även England och Danmark, analysera och förklara hur småföretagen och revisorerna ser på ett avskaffande av revisionsplikten.

1.5 Disposition

Figuren nedan illustrerar uppsatsens disposition.

Figur 1.1 Uppsatsens disposition

2. METOD

I detta kapitel presenteras de metodologiska angreppssätten, datainsamlingsmetoderna och vilka övriga metodval som har gjorts i uppsatsen. Dessutom diskuterar vi styrkor och svagheter i våra metodologiska val.

2.1 Metodologiska angreppssätt

I detta avsnitt presenteras de metodologiska val och överväganden som har gjorts i syftet att besvara forskningsfrågan på bästa möjliga sätt.

2.1.1 Abduktiv metod

Inom den samhällsvetenskapliga metoden skiljs ofta mellan deduktiv och induktiv metod. I den deduktiva ansatsen ligger utgångspunkten i teorin. Utifrån teorin utformas sedan hypoteser som testas mot insamlad empiri. Denna metod förutsätter en tydlig problemformulering och används ofta i kvantitativa studier. (Halvorsen, 1992)

I induktiva metoder är frågeställningen initialt mer vag. Istället är metoden mer flexibel i processen att fastställa en forskningsfråga och samla in data. Den induktiva metoden innebär att forskaren ska gå från empiri till teori. I dess ytterlighet insamlar forskaren empiri helt utan förväntningar och formulerar sedan utifrån den nya teorier. Tanken är att informationen ska samlas in utan att befintliga teorier och föreställningar ska styra vilken data som samlas in. (Jacobsen, 2002)

Det kan dock vara svårt att dra en knivskarp gräns mellan respektive tillvägagångssätt. (Halvorsen, 1992) För att på bästa sätt kunna besvara forskningsfrågorna har vi genomfört en kombination av induktiv och deduktiv metod, det vill säga en abduktiv metod. (Saunders, 1997) Alvesson och Sköldberg (1994) beskriver den abduktiva metoden såsom att den liknar den induktiva metoden då utgångspunkten är empirin, men att den samtidigt ligger nära den deduktiva metoden eftersom den inte avvisar teoretiska föreställningar. Det innebär att studiens analys kan göras med hjälp av befintlig teori. Nackdelen med att följa en strikt

induktiv eller deduktiv metod är att det kan begränsa studien, eftersom inte samma möjlighet finns att skifta mellan teori och empiri under arbetets gång.

Empiriinsamlingen i form av intervjuer genomfördes med debatten och forskningen kring revisionsplikten som bas för frågorna som ställdes, utan att vi för den delen hade tydliga hypoteser formulerade som testades mot empirin i intervjuerna. Syftet är inte heller att formulera nya teorier. Under processens gång har vi växlat mellan teori och empiri, samt ändrat frågeställningen i takt med att nya infallsvinklar uppkommit i samband med empirinsamlingen, då vi har kunnat gå tillbaka till teorin för att ytterligare fördjupa oss.

2.1.2 Deskriptiv ansats

En deskriptiv ansats syftar till att beskriva hur någonting är, medan en normativ ansats beskriver hur någonting bör vara. (Artsberg, 2005) Uppsatsen ämnar analysera och förklara småföretagens och revisorernas syn på ett eventuellt avskaffande av revisionsplikten. Därmed finns det inga normativa motiv, utan uppsatsen har genomförts utifrån en deskriptiv ansats, med syfte att analysera och förklara hur situationen ser ut idag.

2.1.3 Kvalitativ ansats

Uppsatsens metodologiska ansats är kvalitativ. Innebörden av detta är fokus att ligga på ord i insamlingsprocessen och analysen av data. Syftet är att svara på varför något är på ett visst sätt. (Svenning, 1999) I kvantitativa metoder ligger fokus oftast på siffror, men kan också innebära att till exempel kartlägga hur många som har en viss åsikt. I undersökningen samlar vi in kvalitativ data, vilken inte är mätbar och inte kan uttryckas i termer av siffror. (Halvorsen, 1992) Det stämmer väl överens med frågeställningen som inte syftar till att kvantifiera hur många revisorer eller småbolag som är för eller emot ett avskaffande av revisionsplikten. Snarare ämnar uppsatsen beskriva parternas olika åsikter i frågan, det vill säga svara på varför revisorerna och företrädarna för de mindre bolagen har en särskild ståndpunkt. Visserligen finns det kvantitativa inslag i ansatsen, eftersom vi först måste redogöra för vad respondenterna anser om revisionspliktens avskaffande, men fokus ligger på den kvalitativa ansatsen. Den kvalitativa metoden med att genomföra intervjuer (se avsnitt 2.2) möjliggör därmed för oss att analysera frågeställningen mer djupgående.

2.2 Datainsamlingsmetod och tillvägagångssätt

I detta avsnitt redogörs för vilka överväganden, val och resonemang som har tillämpats i datainsamlingsmetoderna.

2.2.1 Intervjuer

För att samla in empiriskt material har fem intervjuer genomförts; två med revisorer, samt tre med företrädare för småbolag. På så sätt har vi kunnat inhämta primärdata, genom att vända oss direkt till källan. Intervjuer är en bra metod, eftersom vi utifrån frågeställningen velat fånga respondenternas åsikter i frågan. (Bryman & Bell, 2005)

Vi har valt att genomföra semistrukturerade intervjuer. Det innebär att vi har arbetat utifrån en så kallad intervjuguide (se bilaga 1 och 2). Det betyder att frågorna är utarbetade på förhand och att en viss struktur hålls på intervjuerna. Den semistrukturerade intervjumetoden innebär emellertid möjligheten att ställa följdfrågor till respondenterna och därmed minimera risken att gå miste om intressanta infallsvinklar som inte kunde förutses innan intervjuernas genomförande. Framförallt har denna intervjumetod gett oss möjlighet att vara mer flexibla. (Bryman & Bell, 2005)

Ostrukturerade intervjuer är tillämpliga när intervjuaren ”inte vet vilken typ av frågor som ska ställas”. (Halvorsen, 1992, s. 85) Frågorna är då inte utarbetade på förhand, utan intervjuerna kan baseras på till exempel ett visst tema. Vi anser att detta tillvägagångssätt är för fritt, vilket försvårar jämförelser mellan respondenternas svar. Av denna anledning har ostrukturerade intervjuer inte använts som datainsamlingsmetod. Strukturerade intervjuer används främst i kvantitativa undersökningar, eftersom frågeställningarna ofta är tydligt fastställda på förhand, vilket leder till bättre reliabilitet och validitet. Eftersom uppsatsen har en kvalitativ ansats och då vi velat ha möjligheten att användas oss av en viss nivå av flexibilitet, har vi funnit det mer ändamålsenligt med semistrukturerade intervjuer istället för strukturerade. (Bryman & Bell, 2005)

Intervjuerna är genomförda såsom personliga intervjuer. Visserligen kan det anses vara mer tids- och kostnadseffektivt att genomföra exempelvis telefonintervjuer, men på grund av den geografiska närheten till respondenterna och det faktum att personliga intervjuer ger större möjlighet att läsa av intervjuobjektets kroppsspråk har vi valt att utföra personliga intervjuer.

(Bryman & Bell, 2005) Dessutom leder personliga intervjuer ofta till djupare och mer utfylliga svar. Vid samtliga intervjuer medverkade båda uppsatsförfattarna. På så sätt kunde båda tolka informationen och ställa följdfrågor. Dessutom spelades samtliga intervjuer in på bandspelare, vilket minskade risken för missförstånd och gjorde att båda författarna kunde vara helt fokuserade på respondenterna.

2.2.2 Val av revisionsbyrå och företag

Företagen, vars representanter intervjuades, utgjorde mindre ägarledda företag och hade en omsättning mellan cirka 4,0 och 6,3 miljoner kronor. Antalet anställda var mellan fem och sju. Samtliga företag är verksamma inom olika branscher, men liknar varandra vad gäller omsättning och antalet anställda. På så sätt har vi kunnat göra relevanta jämförelser mellan företagen. Kriterierna antalet anställda och omsättning valdes på grund av att dessa, tillsammans med balansomslutning, används som kriterier i förslaget om avskaffandet av revisionsplikten i Sverige och i EU:s fjärde direktiv. (Svensson, 2008) Dessa bör därför vara relevanta i urvalet av företag till uppsatsen. Studiens fokus är mot småföretag. Vi valde dock bort de allra minsta aktiebolagen med motiveringen att själva revisionen hos dessa troligen är mindre viktig.

Revisorerna som intervjuades arbetar på BDO Nordic och SET Revisionsbyrå. Båda representanterna tillhörde respektive byrås Helsingborgskontor. Storleksmässigt placerar sig BDO Nordic som nummer sex i Sverige och har 500 anställda. SET Revisionsbyrå är något mindre med sina 230 anställda. Revisionsbyråernas fokus är mot små och medelstora ägarledda företag, familjeföretag och mindre börsnoterade företag. BDO Nordic och SET Revisionsbyrå har således en liknande kundbas och torde i åtminstone till viss del ha samma förhållande till de mindre företagen, vilket möjliggör jämförelser mellan revisionsbyråerna.

2.2.3 Val av intervjuobjekt

Båda revisorerna som intervjuades var auktoriserade och hade flera års erfarenhet av att arbeta som revisor, framförallt med mindre ägarledda bolag. Företrädarna för småbolagen var ägare och verksamma i bolagen, då vi tyckte det var viktigt att respondenterna hade insyn i företagets ekonomi och vid åtminstone något tillfälle hade haft kontakt med revisorn.

2.3 Diskussion kring valda metoder

I detta avsnitt redogörs för vilka diskussioner och reflektioner som har föregått våra metodologiska val. Vi diskuterar också uppsatsen utifrån begreppen reliabilitet och validitet. Dessutom belyser vi eventuella svagheter i metodvalen.

2.3.1 Reliabilitet

Reliabilitet innebär hur tillförlitlig en uppsats är. Hög reliabilitet innebär att samma resultat skulle uppnås om undersökningen genomfördes på nytt och att det inte påverkas av slumpmässiga skeenden. Oftast är reliabilitetsbegreppet mest relevant i kvalitativa studier. Eftersom uppsatsen har en kvalitativ ansats och semistrukturerade intervjuer har använts finns det därmed en risk att reliabiliteten blir lidande. Vi har handskats med detta genom att tydligt redogöra för vår datainsamlingsmetod, samt bifoga intervjufrågorna. Sammantaget bör det ha en förbättrande effekt på studiens reliabilitet, men även på dess replikerbarhet, det vill säga möjligheten att upprepa studien och komma fram till samma resultat. (Bryman & Bell, 2005)

2.3.2 Validitet

Validitet handlar om en studies giltighet och berör huruvida den verkligen mäter det som forskaren avser att mäta. (Jacobsen, 2002) Giltigheten kan i sin tur delas upp i extern och intern validitet. Den interna validiteten handlar om hur undersökningen är designad. Hög inre validitet innebär till exempel att rätt personer intervjuas. (Svenning, 1999) Vi bedömer att uppsatsens interna validitet är god, då vi strävar efter att ha en tydlig koppling mellan teori och empiri. Dessutom anser vi att rätt personer, det vill säga auktoriserade revisorer och personer med ledande befattningar eller ägare från småföretagen, intervjuas, samt att vi använder flera infallsvinklar för att besvara frågorna, vilket fungerar förhöjande för undersökningsdesignen.

Den yttre validiteten handlar om studiens gång att generalisera, samt hur stark en mer generell koppling mellan teori och empiri är. Svenning (1999) menar att man bör vara försiktig med att uttala sig om en studies externa validitet, då generaliseringar från små populationer kan vara osäkra. Vår studie torde ha en hög yttre validitet, då vi förankrar empirin och teorin på ett

tydligt sätt. Generaliseringen kan dock till viss del bli lidande på grund av den begränsade populationen av revisorer och företrädare för småbolag som intervjuas.

2.3.3 Intervjuareffekt

Det finns alltid en risk att intervjuaren påverkar respondenten i dess svar. Vi har dock försökt minimera intervjuareffekten genom att i de semistrukturerade intervjuerna använda oss av de på förhand utarbetade frågorna. Dessutom har båda uppsatsförfattarna medverkat i alla intervjuerna och därmed hjälpt varandra att förhålla oss objektiva i förhållande till intervjuobjektet.

2.3.4 Källkritik

För att uppsatsens resultat ska vara trovärdigt måste författarna vara kritiska till källorna. Förstahandskällor har oftast högre värde än andrahandskällor. Vi har därför i så stor utsträckning som möjligt försökt använda oss av förstahandskällor, vilket har skett genom intervjuer med revisorer och ägare till småbolag. Vi är dock medvetna om att det alltid finns en risk att intervjuobjektet är partiskt och därför vill lyfta fram vissa åsikter eller infallsvinklar. Problemet har vi handskats med genom att förhålla oss kritiska till våra respondenter. (Rienecker & Jörgensen, 2002)

När det gäller andrahandskällorna i uppsatsen utgör en del av dem material från organisationer såsom FAR SRS, Svenskt Näringsliv och Företagarna. Av naturliga orsaker har dessa inte samma objektiva värde som exempelvis vetenskapliga artiklar och böcker, då det kan ligga ett intresse bakom att förmedla en viss åsikt. Eftersom debatten är viktig i analysen av revisionspliktens avskaffande har vi valt att till viss del använda oss av material från intresseorganisationer. Detta försöker vi dock hantera på bästa sätt genom att fortlöpande upplysa läsaren om vem som har en viss åsikt eller att det är debatten som vi refererar till och inte en vederlagd vetenskaplig teori.

3. TEORETISK REFERENS RAM

I detta kapitel beskriver vi den bakomliggande teorin som är relevant för vår uppsats. Med hjälp av denna teori får vi en grundläggande kunskap som hjälper oss att ge svar och klargöra problemformuleringarna.

3.1 Förklaring av begreppet revision

Revision innebär granskning av företagens årsredovisningar, bokföring samt styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning. En revisor ska även granska hur företaget sköter sin redovisning. Revisorns bedömningar uttalas sedan i en revisionsberättelse. (FAR Förlag, 2006) I Sverige är den lagstadgade revisionen mer utbredd än i många andra länder, då den även innefattar förvaltningsrevision. Enligt Moberg (2006) är syftet med revision att ge en tillförlitlighet till de finansiella rapporterna. Synen bygger på en juridisk referensram, där lagar och förordningar utgör grunden och är således inte att betrakta som traditionell samhällsvetenskaplig teori. Vidare menar Moberg att den tillförda tillförlitligheten leder till att intressenter kan förlita sig på de finansiella rapporterna och använda dessa för sina olika behov.

Innehållet i revisionen är densamma, trots storleken på aktiebolagen. Det ställs således lika höga krav på att revisionen genomförs noggrant på stora börsnoterade företag som mindre ägarledda företag. Diskussioner har förekommit rörande lägre ställda krav på revisionen när mindre revisionsbyråer (SMP) reviderar små bolag (SME), framförallt beroende på att de internationella revisionsstandarderna (ISA) som de svenska revisionsstandarderna (RS) baseras på bitvis anses vara alldeles för krävande och komplicerade för de mindre byråerna. Den globala organisationen för redovisningsprofessionen International Federation of Accountants (IFAC) framför dock åsikten att ”an audit is an audit”. (Ward, 2006, s. 7) Det bakomliggande argumentet är att begreppet revision ska innebära samma sak var den än utförs. Intressenterna ska således kunna förvänta sig att samma processer genomförs i revisionen av mindre bolag som vid större och att revisorn därmed kan uttala sig med samma grad av säkerhet kring korrektheten i företagets finansiella rapporter. Därmed finns det inga

tendenser på lättare krav med avseende på revisionsstandarder för mindre revisionsbyråer vid granskningen av mindre företag. (De Vecchi, 2006)

Revision behövs, som tidigare har påpekats, för att intressenter ska kunna förlita sig på företagets ekonomiska situation. Dessutom ökar revision trovärdigheten för ett företags finansiella information och är därmed en förutsättning för att näringsliv och samhälle skall fungera väl. De intressenter som har mest nytta av revisionen är framförallt ägarna i företaget, bankinstitut, leverantörer, kunder, anställda. Utan revision och revisorer hade intressenterna varit betvingade att utföra egna kontroller. (Thorell & Norberg, 2005)

3.1.1 Revisionsberättelse

Revisorns granskning rapporteras till slut i en revisionsberättelse vilken redogör för vad revisorn kommit fram till under arbetets gång. En revisionsberättelse innehåller följande:

- årsredovisningen skall ha grundats i enlighet med aktiebolagslagen
- resultaträkning och balansräkning fastställs
- att vinst respektive förlust disponeras i enlighet med förslagen i förvaltningsberättelsen (FAR Förlag, 2006)

Revisorn ska dessutom anmärka om företaget har begått brott och överskridit ABL:s regler vad gäller till exempel skatter och avgifter. (ABL 9:34) Avviker årsredovisningen från lag och god redovisningssed måste revisorn anmärka det i revisionsberättelsen. En revisionsberättelse avviker från standardutformningen när företag gör fel vid värdering av olika poster eller vid periodisering eller om VD eller styrelse har gjort sig skyldiga till något som kan leda till att de blir betalningsskyldiga enligt aktiebolagslagen. En revisionsberättelse som avviker från standardutformningen väcker stort intresse framför allt bland företagets aktieägare. (FAR Förlag, 2006)

3.1.2 Intressenterna

De intressenter som har mest nytta av revisionen är framförallt ägarna till företaget, bankinstitut, leverantörer, samhället, kunder och de anställda. (Thorell & Norberg, 2005) För

att kunna kontrollera och utvärdera företagets insats behöver intressenterna underlag. Årsredovisningen har en viktig roll i detta sammanhang. Revisionen som utförs av en revisor kan därför sägas fungera som en slags kvalitetssäkring och syftar till att öka trovärdigheten på årsredovisningen och ge den information som är nödvändig för företagets intressenter. (FAR Förlag, 2006) Ursprungligen ansågs revisionen främst vara ett instrument för ett företags aktieägare, men anses idag ha en mycket bredare krets av intressenter. (Moberg, 2006)

Vad gäller företagets ägare så kommer revision till nytta för ägaren främst när det finns flera ägare inblandade. Företag med en ägare har mindre nytta av revision eftersom ägarna har fullständig inblick i företaget och inte behöver en revisor som ökar tillförlitligheten i årsredovisningen. (Thorell & Norberg, 2005) Om ett aktiebolag däremot är större och har många ägare uppstår det en intressekonflikt mellan ägarna och bolagsledningen, eftersom samtliga ägare inte kan sitta i styrelsen eller tillhöra ledningen. Det uppstår då en risk för att bolagsledningen arbetar utifrån sina egna intressen istället för ägarnas. Revisorn såsom bolagsorgan kan då sägas uppfylla en kontrollerande funktion. (Moberg, 2006)

Banker och andra kreditinstitut har nytta av revision eftersom den medför bättre ordning i bokföringen, årsredovisningen blir mer pålitlig och då de ofta kan vända sig till en revisor vid olika behov. Uppkomsten av lagstadgad revision kan härledas till när ägarna ville ha en större kontroll av förvaltningen och bolaget verksamhet. Idag utförs revision inte bara för företagets ägare utan även för samhället, bolagets anställda och kreditinstitut. Det finns som tidigare påpekats således en bred krets av intressenter som har nytta av revisionen. Tillförlitliga räkenskaper leder till högre investeringar från ägarna. Flera undersökningar visar att bank och andra kreditinstitut förlitar sig mer på reviderade årsredovisningar. Det blir lättare att ta beslut om till exempel lån. Skatteverket har också stor nytta av revision, detta främst på grund av de skattekontroller som revisorn genomför under sin granskning. En reviderad årsredovisning ger en oberoende kontroll i redovisningsinformationen och leder till mindre skattebrott. Slutsatsen av detta blir att revision skapar gynnsammare förutsättningar för kreditgivning för banker och kreditinstitut men att den inte är helt avgörande för om kredit beviljas eller ej. Kreditupplysningar har i detta sammanhang också stor betydelse. Samhället är en av de intressenter som har mest nytta av revision eftersom det då blir lättare att bekämpa skattebrott och andra typer av ekonomisk brottslighet. (Thorell & Norberg, 2005)

3.1.3 Krav på oberoende revision

För att revisionen ska kunna ge ett ökat förtroende för företagets redovisning är det viktigt att revisorn framträder som oberoende i relation till företagsledningen. Det har sin grund i att revisionens syfte är att ge förtroende och tillförlitlighet till företagets finansiella information. Oberoendet är viktigt därför att det ökar förtroendet till granskningen. Om revisorn inte är oberoende faller således också intressenternas förtroende för de finansiella rapporterna, vilket är anledningen till att oberoende anses vara en av de viktigaste komponenterna i revisorernas verksamhet. (Moberg, 2006)

Revisorn måste alltid redogöra för alla felaktigheter som uppkommer vid granskningen. Oberoendereglerna för revisorn är samma i alla aktiebolag. (Thorell & Norberg, 2005) Revisorn får inte arbeta för egenintresse, det får alltså inte finnas något vinstintresse från revisorn sida. Det ska finnas en revisionskommitté som bevakar revisorns oberoende. (EU-parlamentet, 2008) Företagens intressenter ska kunna förlita sig på den redovisningsinformation som intressenterna får tillgång till och inte ha misstankar om att revisorn arbetar utifrån eget intresse.

3.2 Svensk lagstiftning om revisionsplikt

För att förstå varför situationen ser ut som den gör idag i Sverige med lagstadgad revisionsplikt är det viktigt att känna till den historiska bakgrunden. Därför ges i detta avsnitt en tillbakablick över den debatt och de krafter som ledde fram till revisionsplikt för alla aktiebolag.

3.2.1 Den tidiga utvecklingen

Genom 1895 års aktiebolagslag ställdes det krav på revision i Sverige. Vid denna tid var det dock redan vanligt att aktiebolag frivilligt reviderades. Detta skedde emellertid inte alltid av en person med tillräckliga kunskaper i bokföring för att kunna upptäcka fel, utan fokus låg snarare på att denne skulle vara ”respekterad” och ha goda relationer med företagsledningen. Inte heller i aktiebolagslagen från 1895 ställdes det i krav på att revisorn skulle ha en viss typ av kvalifikationer, även om alla aktiebolag skulle revideras. (Wallerstedt, 2001) Syftet till

lagstiftningen om revisionsplikt var framförallt att undvika ekonomisk brottslighet såsom förskingringar. (Johansson et al, 2005)

1912 skedde de första auktorisationerna av revisorer, trots att det inte fanns något krav på att en sådan skulle anlitas. På grund av de höga teoretiska och praktiska kraven skedde det emellertid i en relativt långsam takt.

3.2.2 Kreugerkraschen och revisionsplikt för stora aktiebolag

Kreugerkraschen på 1930-talet innebar stora förändringar på området. Framförallt kritiserades revisorernas arbete och det faktum att oegentligheterna i Kreugers bolag inte hade upptäckts, vilket ledde till att lagstiftningen kring revisorer sågs över. Bland annat ökades de studiemässiga och erfarenhetsmässiga kraven ytterligare. 1944 resulterade det i en ny aktiebolagslag, där det ställdes krav på auktoriserade revisorer. (Johansson et al, 2005) Från och med nu skulle bolag som hade en omsättning på 2 miljoner kronor eller mer och vars värdepapper var noterade på börsen, anlita en auktoriserad revisor. Då det inte fanns tillräckligt många godkända och auktoriserade revisorer, kunde det inte krävas att alla aktiebolag skulle granskas av en kvalificerad revisor. Små bolag kunde revideras av personer som inte var godkända eller auktoriserade revisorer. Dessutom ansågs många att ett mer utbrett krav om att anlita kvalificerade revisorer skulle innebära onödigt höga kostnader för små aktiebolag.

3.2.3 Revisionsplikt för alla aktiebolag

Åren mellan 1950 och 1975 kännetecknades av en stor industriell tillväxt i Sverige, vilket ledde till att företagen blev allt fler och allt större. Under samma period ökade också antalet godkända och auktoriserade revisorer, dock i en långsammare takt än näringslivets tillväxt. I början på 1980 fanns det cirka 700 kvalificerade revisorer i Sverige, vilket ansågs tillräckligt för att matcha antalet företag. Av den anledningen infördes det den 1 januari 1983 i den nya aktiebolagslagen krav på att alla aktiebolag skulle anlita en godkänd eller auktoriserad revisor. (Wallerstedt, 2001) Förutom att det nu fanns tillräckligt många kvalificerade revisorer ansågs små bolag tillhöra en högriskgrupp med avseende på ekonomisk brottslighet, då de kunde bildas med ett tämligen litet aktiekapital och frigöra ägaren från ekonomiskt ansvar. Vilka

merkostnader den utvidgade revisionsplikten skulle innebära togs ej i beaktning i någon större utsträckning, utan fokus lades på de brottsbekämpande effekterna som revisionen ansågs ha. (Buren & Nyqvist, 2005)

3.3 Nyttan av revision

Det finns både för- och nackdelar med en lagstadgad revisionsplikt. Att ha kvar revisionen är bra därför att kvalitén på årsredovisningar blir betydligt högre och risken vad gäller skattebrott och andra redovisningsbrott blir lägre. (Thorell & Norberg, 2005) I debatten påpekas det dock ofta att revision skall vara en tjänst som efterfrågas, inte något betvingande. Men en del förändringar kommer att vara nödvändiga efter att revisionsplikten avskaffas. Det måste till exempel finnas stora kunskaper i styrelsen om Aktiebolagslagen. Många kommer att vara extra försiktiga när det gäller att gå med i styrelsen eftersom den trygghet som en revisor ger idag inte kan ersättas med någonting annat, som till exempel med försäkringar. Bolagsverket får årligen in ungefär 318 000 årsredovisningar. Cirka 13 procent av alla insända årsredovisningar uppvisar någon slags anmärkning i revisionsberättelsen. De vanligaste felen som revisorn kan finna är först och främst att det egna kapitalet är konsumerat, att sociala avgifter, moms och skatter inte har redovisats rätt samt att företag inte har upprättat årsredovisningen i tid. Detta innebär att revision har stor innebörd för kvalitén på årsredovisningen. Det är enbart med hjälp av revision som konstaterade fel kan rättas. Idag kan det utläsas att företag som först och främst kommer att utnyttja undantaget är de vilka har mest brister i revisionsberättelsen. (Skouch & Brännström, 2007)

3.4 Revisionsplikten i England

3.4.1 Situationen i England

I England infördes revisionsplikt för alla aktiebolag år 1967. England har således haft fullständig revisionsplikt men valde att under 1993 avskaffa revisionsplikten för de allra minsta aktiebolagen och på samma gång infördes det en förenklad revisionsberättelse istället för en komplett revisionsberättelse. Denna revisionsberättelse avskaffades 1997, då det ansågs att en förenklad revisionsberättelse inte var nödvändig. Revisionsplikten har inte avskaffats

helt i England. Publika bolag och bolag som bedriver finansiell verksamhet skall alltid revideras av en kvalificerad revisor. Största skälet till avskaffandet av revisionsplikten beror på att kostnaderna för SME skall minska och istället satsa på att stärka deras konkurrenskraft. Det innebär att regler vars kostnad överstiger nyttan ska avskaffas. (Thorell & Norberg, 2005)

England har flera gånger ändrat gränsvärdena och det nuvarande överrensstämmer med EU:s maximalt tillåtna och berör cirka 900 000 bolag. 60-70 procent av alla bolag utnyttjar idag möjligheten att avstå från revision. Det beräknas att andelen är störst bland mikroföretag. Främsta orsaken till att många mikroföretag har valt att avstå från revision är kostnaden för revisionsarvoden. (Thorell & Norberg, 2005)

I samband med den senaste höjningen av gränsvärdena i England genomfördes en studie bland 790 företag gällande deras benägenhet att anlita en revisor. Följande resultat kunde presenteras.

Företagsledningen väljer att behålla revision om följande förekommer:

- företaget har större försäljning
- företagsledningen bedömer att revision höjer kvalitén på den ekonomiska informationen
- företaget inte helt ägs av familjen
- att företags aktieägare inte har stor inblick i företaget och detta främst för att kunna utföra interredovisning
- företaget lämnar ifrån sig en kopia av årsredovisningen till banker och andra finansiärer. (Collis, 2003)

Enligt Collis blir kostanden för revision mindre viktig ju högre omsättning företaget har. (Thorell & Norberg, 2005)

The Institute of Chartered Accountants in England and Wales (ICAEW) är den ledande revisorsorganisationen i England. Organisationen genomförde en enkätundersökning där 6000 medlemmar fick delta. Av de 613 medlemmarna som deltog var 208 revisorer, 360 arbetade i företag och 45 av medlemmarna klassades som övriga. Frågorna berörde framförallt höjningen från 350 000 pund i omsättning till 1 miljon pund år 2000. Det tillfrågades också

om revisorerna förlorat revisionsarbete och om detta har kunnat ersättas med annat arbete. Slutsatsen av detta såg ut så här:

- 55 procent förlorade revisionsarbete och detta främst på grund av att klienten valde att dra nytta av undantaget.
- revisionsbyråer som drabbades mest var revisionsbyråer med 2-20 partners
- 70 procent av dem vilka förlorade revisionsarbete hade möjlighet att kompensera detta med annat arbete. (ICAEW, 2003)

Orsaken till den senaste höjningen beror främst på potentiella kostnadsbesparingar. Regeringen i England tog i beaktande att det riskerade att uppkomma mer fel i bokföringen, olika förfalskningar och skattebortfall på grund av slopandet av revisionsplikten. Slutsatsen var dock att nyttan inte var tillräckligt stor för att det skulle motivera att en höjning av gränsvärdena inte skulle ske. Därmed fattades beslut att EU:s högsta gränser skulle användas. Före den senaste höjningen rymdes cirka 822 000 aktiebolag av undantaget från revisionsplikt. 69 procent bestämde sig för att dra nytta av undantaget mellan åren 2001 och 2002, vilket inkluderar 569 730 aktiebolag. Regeringen menar att kostnadsbesparingarna ligger på ungefär 1,4 miljarder pund per år, vilket blir 18,2 miljarder kronor per år. (Thorell & Norberg, 2005)

3.4.2 Debatten i England

Precis som i Sverige har avskaffandet av revisionsplikten genererat en debatt kring revisorn och dess roll i England. Det faktum att revisionsplikten avskaffades successivt, ledde till ytterligare diskussioner inför varje höjning av gränsvärdet. I detta avsnitt beskriver vi debatten i England kring år 2003-2004, det vill säga inför den senaste höjningen av gränsvärdena.

Som tidigare har påpekats används numera ett "cost-benefit"-synsätt i England då regler utvärderas för småföretagen; om kostnaden är större än nyttan ska således regeln tas bort. Detta har lett till att debatten, precis som i Sverige, i stor utsträckning har handlat om hur mycket revisionen kostar och hur mycket som sparas på ett avskaffande. Ofta överskattas besparingen, eftersom det övre skiktet av de företag som är undantagna är benägna att fortsätta att anlita en revisor. Dessutom fortsätter ett flertal företag att få sina räkenskaper

reviderade, då det krävs av kreditgivare såsom banker. Om revision inte väljs i sådana fall kan det leda till högre ränta för låntagaren, det vill säga högre kostnader för företagen. (Bartram, 2004) Därutöver finns det en tendens bland företagen att behålla revisorerna för vissa specifika funktioner som till exempel att granska kassaflöden eller bistå i låneansökningar. Även om kostnaderna inte minskar i den utsträckning som initialt uppskattas, så kan företagen spendera dem på de revisorstjänster som behövs i den specifika verksamheten, vilket inte nödvändigtvis är den traditionella bakåtriktade revisionen av räkenskaperna. (Berens, 2004) Ytterligare en faktor som gör det svårare att beräkna kostnadsbesparingen är att de mindre bolagen ofta inte kan ange hur mycket som egentligen läggs på revisionen, då de anlitar revisorn både till själva revisionen och till andra kringtjänster. (Davies, 2004)

Även om kostnadsbesparingarna har beaktats i debatten, fyller revisionen en funktion som kontrollorgan för aktieägare utan direkt insyn i verksamheten. Detta behov finns emellertid inte i bolag där ägaren sköter den löpande förvaltningen. I sådana fall kan dock argumentet framföras att det alltid finns en tredje part som är intresserad av att bolagets finanser är i ordning, till exempel långivare. Revisionen genererar därmed ett direkt kommersiellt värde för företaget. (Davies, 2004) Att välja bort revisionen kan därmed tolkas som att företaget har något att dölja, då ett företag med oegentligheter i räkenskaperna knappast kommer att anlita en revisor. (Jones, 2003) Det är i dessa företag som revisionen i egenskap av kontrollerande funktion behövs som mest, vilket kan leda till att avskaffandet av revisionsplikten kan leda till ökad ekonomisk brottslighet. (Smith, 2003) Eftersom revisorn granskar räkenskaperna såsom en oberoende part och har rapporteringsplikt gällande vissa förseelser och brott, kan det vara svårt att hitta ett fullgott substitut. Det anses därför vara viktigt att företagen noga överväger nyttan med revisionen och ställer den i relation till de faktiska kostnaderna, innan den väljs bort. (Davies, 2004)

3.5 Revisionsplikten i Danmark

Precis som i Sverige har även Danmark lag på att årsrapporten ska etableras i enlighet med lag för att på så sätt kunna ge en ärlig bild av företagets ekonomiska ställning. Revisorn ska om det finns risk för olagligheter som i sin tur kan ha påverkan på årsredovisningen förklara detta i revisionsberättelsen. När regeringen i Danmark presenterade förslaget om revisionsplikts avskaffande diskuterades det mycket om hur det kommer att bli vad gäller

den ekonomiska brottsligheten, eftersom revisorer och revision enligt mångas uppfattning är något som förhindrar ekonomisk brottslighet. Det diskuterades även mycket om besparingar vid ett avskaffande. I Danmark har det beräknats att revisionsplikten kostar ungefär 1,543 miljoner DKK för små bolag. Kostnaderna kommer att ytterligare öka på grund av alla internationella redovisningsstandarder som är på väg och leder till en mer betydande revision. (Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, 2005) Foreningen Registrerede Revisorer (FRR) har genomfört en undersökning vilket klargjorde att revisionskostnaderna kommer att öka med ytterligare 23 procent under de närmaste åren på grund av alla internationella redovisningsstandarder. Men de internationella standarderna är upprättade efter internationella skandaler och inte efter små bolag. Den 21 mars 2006 godkände den danska lagstiftaren lag L50 som reglerar att små bolag vilka understiger två av nedanstående kriterier inte längre var pliktiga till att genomföra revision: (FAR SRS, 2007)

- balansomslutning ska inte understiga 1,5 miljoner DKK
- bolagets omsättning ska vara max 3 miljoner DKK
- bolaget ska max ha 12 anställda

Idag är det enbart Sverige och Malta som har kvar revisionsplikten för alla företag. Under 2005 uppskattades det att omkring 75 000 småföretag kommer att inkluderas av den nya lagen i Danmark. Lag L50 berör inte alla företag i kategori B-verksamheten (se tabell 2.1), utan revisionsplikten gäller bara de allra minsta mikroföretagen. Drivkraften bakom avskaffandet av revisionsplikten är minskningen av de administrativa kostnaderna för de allra minsta företagen i Danmark. Målet från den danska regeringen är att minska företagens kostnader med minst 25 procent före utgången av 2010 och därmed förbättra företagens konkurrensmöjligheter gentemot övriga EU. Man kan fråga sig hur stora besparingarna egentligen blir i Danmark. Enligt en rapport från 2005 som Erhvervs- og Selskabsstyrelsen (motsvarande Bolagsverket i Sverige) påvisade, skulle B-företagen kunna bespara ca 677 miljoner danska kronor om året om 75 000 små företag väljer att avstå från revision.

Ett avskaffande innebär att mindre företag går efter det regelverk som finns framtaget i EU:s fjärde bolagsdirektiv och som berör årsbokslut. Medlemsländerna i EU får frihet att själva bestämma om de vill ha kvar revisionsplikten för småföretag.

EU:s fjärde bolagsdirektiv definierar mindre företag enligt tabellen nedan med avseende på balansomslutning, nettoomsättning och antalet anställda.

	A	B	C	D
	(Personligt ägda företag)	(Små företag)	(Mellanstora/stora företag)	(Börsnoterade och statliga företag)
Balansomslutning (miljoner kronor)	0-6	0-29	29-119 < 119	Alla oavsett storlek
Nettoomsättning (miljoner kronor)	0-12	0-25	58-238 <238	
Antalet heltidsanställda	0-10	0-50	50-250 <250	

Aggestam Pontoppidan, Caroline (2007), *När revisionsplikten avskaffades i Danmark – majoriteten av de danska småföretagen väljer fortfarande revision*, Balans 2007, 2.

Tabell 2.1 Gruppering av företag enligt EU:s fjärde bolagsdirektiv

Danmark har således satt sina gränser tämligen långt under de som tillåts enligt EU:s fjärde direktiv. För att ett företag ska kategoriseras som ett mindre företag måste minst två av de tre på föregående sida angivna gränsvärdena vara uppfyllda. Om revisionen väljs bort ska det finnas ett annat tillvägagångssätt som småföretag ska följa. Först och främst ska de företag som väljer bort revision fatta beslut om det på bolagsstämman. Detta ska bestämmas på ordinarie bolagsstämma och inte på extra bolagsstämma. Dessutom ska det i årsredovisningen framstå att företagets årsredovisning inte kommer att revideras det följande året. För att kunna informera att företaget har valt att avstå från revision, ska detta upprepas varje år i företagets årsredovisning. Det som avskaffas för mindre företag är enbart revisionsplikten. Reglerna vad gäller upprättandet av årsredovisning för småföretag kommer att vara detsamma som förr.

Erhvervs- og Selskabsstyrelsen har i samband med L50 yttrat att styrelsen fortfarande är skyldig att intyga om att företagets bokföring har upprättats i enlighet med lag. Förutom detta ska det också finnas en årlig rapport som ger en rättvisande bild av företaget. Det har under 2006 gjorts en undersökning av Erhvervs- og Selskabsstyrelsen angående företagens inställning till ett avskaffande av revisionsplikten. Det visade sig att 40 procent av de 75 000 berörda företag kommer att ha kvar sin revisor. Resten, det vill säga, 60 procent kommer så småningom att välja att avstå från revision. Motstridiga uppgifter finns dock från andra undersökningar som indikerar att 70 procent av företagen kommer att behålla revisorn. (Aggestam Pontoppidan, 2007) Trots införd lag väljer många företag inte bort revision i Danmark. Under 2007 gjorde Föreningen registrerade revisorer (FRR) en undersökning där det framgick att enbart 6,5 procent av dess medlemmars klienter valde att inte låta en revisor granska räkenskaperna. (Halling, 2007b) Studier som till exempel Collis studie från England visar dock att fler företag på sikt kommer att välja bort revision. I Danmark kommer det verkliga resultatet av L50 troligen att märkas först under 2008-2009. (Aggestam Pontoppidan, 2007)

I samband med avskaffandet av revisionsplikt har det diskuterats mycket om tillämpningen av review (se avsnitt 3.7) kommer att växa. I review ställs det inte lika höga krav på informationsinsamling som det ställs på revision. Review ger istället en större risk vad gäller fel i företagens räkenskaper. Det gjordes en undersökning angående tillförandet av review. I undersökningen deltog 30 danska revisorer. Det visade sig att 58 procent av de tillfrågade ansåg att review kommer att kunna bli något för småföretag efter införandet av L50 samtidigt som 36 procent av de tillfrågade inte trodde att detta kommer att bli ett alternativ istället för revision. 80 procent av revisorerna trodde att införandet av L50 inte kommer att leda till att småföretag väljer bort revision, utan det småföretag kommer att göra är att efterfråga andra typer av tjänster hos sin revisor. Review kan vara ett sådant exempel.

Många tror att utvecklingen i Danmark kommer att se ut som i England och att småföretag stegvis kommer att välja bort revision. (Aggestam Pontoppidan, 2007)

3.6 Den aktuella debatten

3.6.1 Diskussionen kring revisionsplikten

I rapporten "Revisionsplikten i små bolag" identifierar Norberg och Thorell (2005) flertalet fördelar med att företag låter sina räkenskaper bli reviderade. Emellertid är det svårt att se att nyttan med att ha en lagstadgad revision överstiger kostnaderna. Författarna menar att intressenter såsom banker alltid har möjligheten kräva av företagen att de anlitar en revisor om det krävs för att de ska bli beviljade kredit i banken. Slutsatsen är att det inte går att påvisa att nyttan av revisionsplikten är så stor att den motiveras och den därför bör avskaffas. Ytterligare en faktor som gör att ett avskaffande bör övervägas är att Sverige är enda land tillsammans med Malta som fortfarande har revisionsplikt för de minsta bolagen. Thorell & Norberg (2005) förespråkar att ett avskaffande ska ske enligt engelsk modell, det vill säga successivt.

Rapporten som utfördes på uppdrag av Svenskt Näringsliv utmynnade senare i en skrivelse från nämnda organisation till Regeringen om att situationen med lagstadgad revisionsplikt i Sverige bör ses över. (Buren & Nyqvist, 2005) 2006 gav regeringen Bo Svensson i uppdrag att undersöka frågan. (Kommittédirektiv, 2006)

Frågan om revisionsplikten vara eller icke vara har vidare diskuterats flitigt. En rapport framtagen av FAR SRS (2007) pekar dock på att den kostnadsbesparing om 200-300 miljoner kronor som Thorell och Norberg räknat fram är missvisande. Framförallt kommer ett avskaffande av plikten innebära att samhället måste sätta in ökade kontrollåtgärder mot exempelvis ekonomisk brottslighet. I förlängningen leder det till att kostnaderna överförs från företagen till allmänheten och skattebetalarna. Även kreditgivarna kan drabbas av högre kostnader, eftersom revisionen inte ingår enligt samma "standardkontrakt" som tidigare, utan måste förhandlas fram i varje individuellt fall.

2005 genomfördes en undersökning, där drygt 500 företag deltog, av Demoskop på uppdrag av Svenskt Näringsliv kring småbolagen med fokus på hur mikroföretagen såg på revisionsplikten. 73 procent av företagen i undersökningen sade sig vara för ett avskaffande av revisionsplikten och 85 procent angav att de skulle fortsätta att anlita en revisor även om

det inte fanns något lagstadgat krav. Av undersökningen framkom dock att det bland mikroföretagen fanns ett större intresse att anlita revisorn för revisorsnära tjänster såsom ekonomistyrning och skatterådgivning, än själva revisionen. Bland de företag i undersökningen som hade en omsättning som var större än 3 000 000 kronor, det vill säga inte betraktades som mikroföretag, var intresset större för att frivilligt anlita en revisor för revision efter ett eventuellt avskaffande. (Uvell & Selberg, 2005)

3.6.2 Utredningens delbetänkande

Den utredning som Regeringen initierade 2006 resulterade den 4 april 2008 i ett delbetänkande. Utredaren Bo Svensson kommer i förslaget fram till att revisionsplikten bör avskaffas för de mindre bolagen. Argumenten handlar främst om att revisionen utgör en kostnad för företagen och en konkurrensnackdel för de svenska bolagen i förhållande till övriga EU. Initialt övervägdes följande som lägsta gränsvärden: (Svensson, 2008)

- Balansomslutning: 1 500 000 kronor
- Nettoomsättning: 3 000 000 kronor
- Antal anställda: 3 stycken

I så fall skulle cirka en tredjedel av aktiebolagen i Sverige beröras. Utredningen kom dock fram till att bolagen i denna storleksklass kommer att fortsätta att välja revision om de anser sig behöva det. Dessutom kan det uppstå oönskade marginaleffekter, till exempel att företag inte nyanställer eftersom det då kan innebära högre kostnader i form av revision. Utredningens förslag innebär därmed att följande gränser ska användas, vilka motsvarar maximigränserna i EU:s fjärde bolagsdirektiv: (Svensson, 2008)

- Balansomslutning: 41 500 000 kronor
- Nettoomsättning: 83 000 000 kronor
- Antal anställda: 50 stycken

Dessutom innefattar utredningens förslag att förvaltningsrevisionen ska avskaffas och att revisorn inte ska uttala sig om huruvida företagets ledning ska beviljas ansvarsfrihet. Därutöver föreslås revisorns skyldighet att rapportera vissa brottsmisstankar och kontrollera

att företaget betalat in skatter tas bort. Samtliga ändringar föreslås gälla från den 1 juli 2010. Ovan angivna gränsvärden innebär att totalt cirka 310 000 aktiebolag (både aktiva och ej aktiva) kommer att beröras av förslaget och besparingen i form av revisionskostnader uppskattas till 5,8 miljarder kronor. (Svensson, 2008)

3.6.3 Reaktioner på förslaget

När förslaget om ett avskaffande av revisionsplikten presenterades utlöstes reaktioner från flertalet håll. FAR SRS (2008) jämför i ett pressmeddelande titulerat ”Kaos och krångel när revisionsplikten avskaffas” förslaget vid ett ”big bang” som kan leda till kaotiska situationer, då revisionsplikten avskaffas för en stor grupp av företag på en gång. Istället menar organisationen att om ett avskaffande ska ske, så bör det ske stegvis såsom i exempelvis England. Framförallt framhålls att konsekvenserna av förslaget inte har analyserats tillräckligt noggrant.

Svenskt Näringsliv (2008) har uttryckt en positiv inställning till förslaget överlag. Framförallt välkomnas att revisionspliktens avskaffande anses leda till kostnadsminskningar för företagen och att situationen i Sverige anpassas till den i övriga EU. Organisationen kritiserar emellertid att förslaget förespråkar att ökade resurser ska läggas på Skatteverket och att möjligheten ska finnas att kontrollera företagens löpande bokföring med några dagars varsel. Svenskt Näringsliv (2008) menar att det kan skrämja företagen att behålla revisionen. Organisationen Företagarna (2008) som företräder 55 000 företag uttryckte i ett pressmeddelande i samband med att förslaget presenterades sitt stöd för att revisionsplikten avskaffas, men kritiserar precis som Svenskt Näringsliv Skatteverkets ökade kontrollmöjligheter.

3.7 Alternativ till revision

3.7.1 Alternativ till revision i Sverige

Avskaffandet av revisionsplikten i Sverige kan leda till en ökning av enklare revisionstjänster för att säkra kvaliteten på de finansiella rapporterna. Exempel på detta är reviews och

compilation. Compilation är när en revisionsbyrå intygar att det är den som har bistått företaget i sammanställandet av den finansiella rapporten. (Svensson, 2008)

Review är en slags översiktlig granskning av en finansiell rapport, varom revisorn sedan avger en granskningsberättelse. Avskaffandet kan emellertid också öppna dörren för andra typer av assurance services, vilka internationellt sett diskuterades flitigt i slutet av 1990-talet. Både review och revision faller inom assurance-kategorin, men vid en review genomförs granskningen inte lika noggrant som vid en revision, vilket leder till att revisorn inte kan uttala sig om korrektheten i räkenskaperna med lika stor säkerhet.

3.7.2 Tanken bakom assurance services

Bakgrunden till assurance, och utvidgandet av begreppet att omfatta mer än själva revisionen, ligger i en oförändrad eller minskande efterfrågan bland användare av de traditionella revisionstjänsterna. Utvecklingen har kunnat observeras under ett sekel och kan bland annat härledas till att beslutsfattare använder sig av andra informationskällor än den av revisorerna granskade årsredovisningen. Dessutom är konkurrensen bland revisionsfirmorna intensiv vilket pressar revisionsintäkterna nedåt. (Elliott, 1998) Detta i kombination med ett avskaffande av revisionsplikten i Sverige kan leda till ökat fokus mot assurance till exempel i form av reviews, och bort från revisionen av företagens årsredovisningar.

Tanken bakom assurance är att höja kvaliteten på information genom att en professionell och oberoende part uttalar sig om informationen, vilken sedan används av olika intressenter såsom beslutsfattare. Ett exempel på detta är revision, det vill säga revisorn lämnar en revisionsberättelse som höjer trovärdigheten på de finansiella rapporterna, som i sin tur kan leda till att investerare vågar satsa pengar i företaget. På ett mer internationellt plan diskuterades frågan under 1990-talet i AICPA Special Committee on Assurance Services, där fokus lades på att vidga begreppet och att göra tjänsterna användbara för ett större antal intressenter. (Elliott, 1998)

Nya typer av assurance skiljer sig från traditionell revision genom att den inte behöver utföras av revisorer, då en stor del av assurance-tjänsterna (förutom revision) är oreglerade. Revisionsmarknaden blir därmed inte längre lika skyddad, utan revisorerna måste konkurrera

med till exempel redovisningskonsulter. (Elliott, 1998) Förslaget om revisionsplikens avskaffande i Sverige kan därmed innebära att konsulter och rådgivare får ett ökat verksamhetsområde. Det är därmed troligt att konkurrensen kommer att intensifieras eftersom konsulter, rådgivare och revisorer konkurrerar om samma klienter och kan erbjuda samma tjänster. (Svensson, 2008)

Framtidens assurance förväntas bli mer efterfrågestyrd än den traditionella revisionen. Det innebär det inte är säkert att fokus kommer att ligga på investerare och långivare, utan andra intressenter såsom beslutsfattare kan vara användare. Tjänsterna kan således komma att i större utsträckning skräddarsys utifrån marknadens behov och fokuseras mot mer framåtriktad information. Detta kan också få följden att det blir beslutsfattarna som betalar för tjänsten, och inte som idag företaget som blir reviderat. (Elliott, 2002)

Hur dessa typer av tjänster kommer att växa i Sverige efter ett avskaffande av revisionsplikten är inte klart. Ett troligt scenario är dock att vissa revisorer kommer att fokusera på assurance i form av den traditionella revisionen, medan andra kommer att erbjuda enklare kvalitetssäkring av de finansiella rapporterna, till exempel review. (Svensson, 2008)

3.8 Förväntansgap mellan revisorer och intressenter

Som vi redogjort för i den inledande delen av kapitlet finns det en mängd intressenter som har nytta av revisionen. Dessa intressenter har i sin tur olika syn på revisorn och olika förväntningar på revisorns arbete. Förväntningarna stämmer inte alltid överrens med den verkliga bilden av vad revisorn kan och får göra, vilket leder till att det uppstår ett så kallat förväntningsgap mellan revisorerna och dess intressenter. Ofta uppstår gapet i frågor som berör årsredovisningen och dess riktighet, obestånds- och konkurssituationer eller oegentligheter såsom förskingring. (FAR Förlag, 2006)

Företrädare för revisorsprofessionen menar att förväntansgapet till stor del beror på att intressenterna har alldeles för stora förväntningar på revisorns arbete och att de inte stämmer överrens med en revisors uppgifter enligt lagstiftningen. Därmed kan gapet ses som ett kommunikationsproblem mellan revisorerna och intressenterna. Å andra sidan kan argumentet

framföras att gapet lika väl kan minskas genom att lagstiftningen anpassas till intressenternas förväntningar. Detta möter dock motstånd från revisorsprofessionen. (Johansson et al, 2005)

Förväntansgapet tenderar att vara större vid stora börsnoterade företag, än vid mindre och ägarledda bolag. Visserligen kan det förekomma att de mindre bolagen förväntar sig fler revisionsnära tjänster i förhållande till revisionen och att det därmed kan uppstå ett gap. Generellt sett tenderar dock gapet att vara mindre, vilket kan härledas till att relationen mellan företagen och revisorn som ofta är mer personlig. På så sätt kan kommunikationen förbättras och förväntansgapet minskas. (Johansson et al, 2005)

I nummer 11 av Balans från 2007 framförs argumentet att avskaffandet av revisionsplikten kan leda till att förväntansgapet mellan intressenterna och revisorerna minskar. Anledningen är att revisionen blir styrd av efterfrågan istället för påtvingad av lagstiftningen. Följden av detta är att revisorerna mer kan anpassa de erbjudna tjänsterna efter intressenternas behov. Om revisionspliktens avskaffande i Sverige enbart kommer att innebära minskat förväntansgap avseende de revisionsnära tjänsterna eller också omfatta den traditionella revisionen återstår dock att se. (Halling, 2007a)

4. EMPIRI

I detta kapitel presenteras en sammanställning av intervjuerna som genomfördes med två revisorer och tre mindre bolag. Inledningsvis presenteras respondenterna. Empirin är därefter uppdelad i tre områden, vilka också ligger till grund för analysen.

4.1 Respondenterna

4.1.1 Revisorerna

Staffan Lundskog arbetar på BDO Nordic i Helsingborg. Han har varit revisor i 28 år och är auktoriserad. Klienterna varierar till storleken och är verksamma inom olika branscher. Den absoluta huvuddelen är dock ägarledda företag och Lundskog har stor erfarenhet av att revidera och ge rådgivning åt mindre företag.

Lars Engerup har cirka 25 års erfarenhet av att arbeta som revisor. Han är auktoriserad revisor och är partner hos SET Revisionsbyrå i Helsingborg. Klienterna utgörs av alla typer av företag i olika storlekar och de är verksamma inom olika branscher. De flesta klienterna är emellertid mindre bolag.

4.1.2 Företagen

Olofssons smedja AB tillverkar smidesartiklar som säljs främst till stora byggbolag såsom Skanska och NCC. Bolaget är ett familjeföretag som startades på 1970-talet och som sedan slutet av 1990-talet bedrivs i aktiebolagsform. Omsättningen har enligt företagets årsredovisning under de tre senaste åren legat mellan 3 800 000 kronor och 6 300 000 kronor. Under 2007 uppgick antalet anställda till sju stycken. Företrädaren för företaget som intervjuades, Stefan Olofsson, är ägare och arbetar även i verksamheten.

JML Totalisolering AB utför isoleringsarbeten av rör främst till företag, till exempel Findus. Verksamheten bedrevs tidigare i ett handelsbolag, men ombildades för två år sedan till aktiebolag. Under dessa år har omsättningen varit 2 600 000 kr (2006) och 4 000 000 (2007).

Antalet anställda uppgick under det senaste räkenskapsåret till fem personer. Respondenterna, Michel och Anneli Lassen, äger aktierna i bolaget och arbetar i den löpande verksamheten.

Kakelexpressen AB säljer kakel och klinker, dels i butiken i Arlöv, men även i samband med entreprenadarbeten till exempel renoveringar av badrum. Kunderna är privatpersoner och företag i stora delar av Skåne. Under 2006 var omsättningen 5 100 000 kr och under 2005 uppgick den till 3 000 000 kr. Antalet anställda under 2006 var sju personer. Respondenten, Dennis Gustafsson, är ägare till bolaget och verksam i rörelsen.

4.2 Synen på revisorn och dess tjänster

4.2.1 Revisorerna

Staffan Lundskog

För Lundskog varierar kundkontakten i stor utsträckning; vissa klienter träffar han någon enstaka gång per år, medan andra som har problem eller behöver ställa frågor kan höra av sig några gånger i månaden. Hans uppfattning är att en stor del av småföretagen tycker att revisorn är en viktig part och påpekar att ”personer som ger bra service och goda råd behövs”. Mindre bolag tenderar emellertid att blanda ihop bokförare och revisor och är inte alltid helt klara över skillnaden mellan själva revisionen och rådgivning. På företag som har en duktig redovisningskonsult tror Lundskog att revisorn kan upplevas som en belastning.

Lars Engerup

Engerups kontakt med klienterna är olika från bolag till bolag och kan variera mellan olika år. I normalfallet sker kontakten några gånger om året. Vid komplicerade situationer såsom vid förvärv och ägarbyte kan dock kontakten ske mer frekvent. Enligt Engerups uppfattning är småbolagens syn på revisorn väldigt olika. Vissa ser revisorn som en partner som de kan diskutera med och som ger trygghet åt räkenskaperna. Andra företag är mer eller mindre enbart ute efter att få en underskrift till revisionsberättelsen.

4.2.2 Företagen

Olofssons smedja

Olofssons smedja kommer i kontakt med sin revisor i samband med bokslut och årsskifte. Dessutom kontaktas revisorn i genomsnitt varannan månad till exempel i samband med att nya regler i byggbranschen presenteras som företaget behöver få förklarade. Olofsson menar att det är viktigt att företaget känner sig uppmärksammat och får bra service av revisorn. Som exempel nämner han att företaget bytte revisionsbyrå för några år sedan efter att revisorn hade missat att tipsa om att det fattades några hundra kronor i löneuttag för att kunna utnyttja den lägre skatten enligt de så kallade 3:12-reglerna. Rådgivning såsom ”skatteplanering” och klargörande av regler ser han som en viktig del i samarbetet med revisorn, då Olofssons smedja inte har resurser att klara av dessa områden själv. Olofsson betraktar dock revisionen som lika viktig eftersom det blir ordning på räkenskaperna, då han anser att företaget är så pass ”stort” och har så pass många anställda att det är svårt att få en uppfattning av om det går bra och ”att allt står rätt till”.

JML Totalisolering

JML Totalisolering har kontakt med sin revisor någon enstaka gång per år. Dels vid bokslutet och dels när de behöver rådgivning. Respondenterna tycker det är viktigt att revisorn är tillgänglig för rådgivning. Exempelvis har de diskuterat om företagets bilar ska leasas eller ägas och huruvida ägarna såsom privatpersoner eller företaget bör äga fastigheten. Dessutom ser de det som en fördel att revisorn kan hjälpa dem med skatten. Respondenterna menar att det är viktigt att revisorn också reviderar räkenskaperna, eftersom det ger en trygghet och en känsla av att de är korrekta.

Kakelexpressen

Företaget har kontakt med revisorn ungefär två gånger om året. Bakgrunden är att en redovisningsbyrå anlitas som sköter den löpande bokföringen. Om respondenten har frågor ställs de till redovisningsbyrån, som vid behov tar kontakt med revisorn. Kakelexpressen anlidade tidigare en annan revisor, men bytte eftersom de tyckte att denne många gånger var för sent ute, vilket ledde till merarbete för respondenten. Företaget upplever att råden, som ges via redovisningsbyrån, som viktiga men även själva revisionen eftersom ägaren får bekräftat att ”allting går rätt till”.

4.3 Revisionen och dess intressenter

4.3.1 Revisorerna

Staffan Lundskog

Enlig Lundskog mening varierar nyttan av revisionen bland annat beroende på hur hög kvalitet den egna ekonomiavdelningen håller. Mest nytta anser han att revisionen gör i mindre bolag, eftersom felaktigheterna i räkenskaperna ofta är mer omfattande. Revisionen tillför också trovärdighet till räkenskaperna, vilket underlättar för användare såsom kreditinstitut och Skatteverket. Lundskog konstaterar att det inte är alla företag som har nytta av revisionen; ”För små välskötta företag med en bra redovisningsbyrå och utan för stora bankkrediter finns inte alltid behovet av extern revisor”. På större företag menar han att revisorsrollen blir mer formell.

Respondenten uppfattar det som att det är företaget och ägarna som är de huvudsakliga intressenterna av årsredovisningen. Därutöver finns det ett behov på marknaden från kreditinstitut och ratingföretag. Lundskog menar att dessa med all säkerhet ser revisionen som en kvalitetsstämpel och tror att de i framtiden kommer att kräva av företagen att de ska fortsätta att anlita en revisor. Därutöver finns Skatteverket som intressent, vilket säkerligen uppskattar att räkenskaperna revideras.

Lars Engerup

Ofta används en ganska bred intressentmodell för att beskriva vilka som har nytta av revisionen. Engerup menar emellertid att de huvudsakliga intressenterna är ägarna, kreditgivare, leverantörer och skatteborgenärer. För företag som tydligt har dessa intressenter uppstår det därmed ett tydligt värde, eftersom räkenskaperna blir mer tillförlitliga. Nyttan är extra tydlig i mindre företag, där den som sköter bokföringen ofta har begränsade ekonomiska kunskaper, vilket leder till att fler felaktigheter upptäcks i granskningen. Han menar dock att nyttan varierar med verksamhetens art, vilket han exemplifierar med en frilansande journalist som startar ett aktiebolag. Om denne inte precis har några leverantörer eller kreditgivare och är ensam ägare till bolaget, är nyttan i princip begränsad till Skatteverket.

Han tror att parter som får ut ett värde av revisionen även i framtiden kommer att kräva att företaget revideras, till exempel kreditgivare. Det är dock inte säkert att de kommer att kräva det redan år 2010, utan det är mer troligt att det kommer att ske under en övergångsperiod, då det kan ta tid för alla parter att anpassa sig till den nya situationen.

4.3.2 Företagen

Olofssons smedja

Olofssons smedja ser sig själv som den största intressenten av årsredovisningen. Varken leverantörer eller långivare har uttryckligen lagt någon vikt vid att företaget revideras. Respondenten menar att det främst är för eget bruk som det är viktigt att företaget anlitar en revisor, eftersom det då blir bättre ordning på räkenskaperna.

JML Totalisolering

Ägarna ser sig själva som den främsta användaren av den reviderade årsredovisningen, eftersom den fungerar som ett slags bevis för att allt står rätt till i räkenskaperna. Företagets uppfattning är inte att leverantörer eller kreditgivare fäster någon större vikt vid att företaget revideras. Istället verkar företagets kreditgivare vara mer benägna att göra kreditupplysningar istället för att använda sig av årsredovisningen. Däremot påpekar respondenterna att en konkurrent vid ett tillfälle har studerat företagets årsredovisning.

Kakelexpressen

Ägaren till Kakelexpressen ser sig själv som den största intressenten av årsredovisningen. Företaget har inte några större krediter och upplever inte att banken lägger något större fokus på att företaget revideras. Å andra sidan upplever respondenten att det känns bra att kunna visa upp en reviderad årsredovisning om företaget i framtiden skulle behöva uppta större lån. Han spekulerar också i att det bör vara lättare att få lån för företag som anlitar en revisor.

4.4 Avskaffandet av revisionsplikten

4.4.1 Revisorerna

Staffan Lundskog

Lundskog menar att det är positivt att revisionsplikten försvinner, eftersom revisionen då blir mer efterfrågestyrd istället för att den ska upplevas som påtvingad. Han tillägger dock att det är viktigt att det sker under ”ordnade former”. För revisionsfirman tror han inte att avskaffandet kommer att innebära några större problem; ”jag är helt övertygad om att vår kompetens kommer att behövas även om det sker i annan form”. En del företag kommer troligen att välja bort revisionen, vilket kommer att skapa utrymmen för att erbjuda mer konsulttjänster. På sikt tror Lundskog inte att revisionsbyrån kommer att förlora intäkter, utan menar att det inte kommer att bli någon nettoeffekt på sikt. BDO Nordic i Helsingborg har inte inlett några större anpassningsprocesser inför 2010. ”Vi har satsat en del på utökad redovisningsservice, annars inte så mycket, då vi inte upplever detta som något skräckscenario”, enligt Lundskog. Han tror också att en stor del av de mindre företagen kommer att fortsätta att anlita en revisor, inte minst beroende på att intressenter såsom kreditgivare och ratingföretag kommer att kräva det, då de betraktar revision som en kvalitetsstämpel.

Lars Engerup

Engerup är kritisk till att revisionsplikten avskaffas och menar att felet i företagens redovisning med största sannolikhet kommer att bli fler om den inte granskas av en revisor. Han inser dock att avskaffandet är ett ”måste” med tanke på att utvecklingen drivs på av EU. Istället för att avskaffa revisionsplikten menar Engerup att en ny företagsform bör skapas, som är ett eget skattesubjekt, men som innebär större personligt ansvar. Systemet med aktiebolag leder till att ”bolagsformen och inte verksamheten måste revideras”, enligt Engerup. Troligen kommer avskaffandet leda till att revisionsbyråerna tappar klienter, då redovisningsbyråerna kommer att marknadsföra sig gentemot klienterna. Risken finns att ”priskrig” uppstår, eftersom arvodena till revisionsbyråerna står angivna i årsredovisningarna. SET Revisionsbyrå har inte i någon större utsträckning börjat anpassa sig inför avskaffandet, ”då det ligger ett par år framåt i tiden”. Internt diskuteras emellertid om personalens

sammansättning ska anpassas genom att anställa fler redovisningskonsulter. Engerup menar vidare att de företag som är välskötta och intresserade av att ha en väl fungerande verksamhet även i fortsättningen kommer att anlita en revisor. De företag som mer eller mindre är ute efter en underskrift i revisionsberättelsen, men egentligen inte är intresserade av att räkenskaperna revideras, kommer att utnyttja att plikten avskaffas.

4.4.2 Företagen

Olofssons Smedja

Olofsson menar att företaget kommer att fortsätta att få räkenskaperna granskade av en revisor även om plikten avskaffas. Han upplever kontrollen som viktig, vilket överväger fördelen med att kostnaderna för företaget skulle kunna minskas om revisorn slopas. Generellt sett tror Olofsson inte att det kommer att bli någon större skillnad mot idag, utan menar att revisorn utgör en viktig part för seriösa företag.

JML Totalisolering

Företaget kommer att fortsätta att anlita en revisor även efter ett eventuellt avskaffande av plikten. De tycker det är skönt att revisorn granskar årsredovisningen ”så att de får koll på läget”. Eftersom ägarna utför bokföringen själva är de oroliga för att det kan bli fel i räkenskaperna annars. Respondenterna tror att mindre seriösa företag kan komma att utnyttja avskaffandet. Å andra sidan spekulerar de i att Skatteverket kommer att granska företag som inte anlitar en revisor extra noggrant. Respondenterna menar att det blir dyrt och tar tid att bistå Skatteverket med dokument och annan support vid till exempel en skatterevision, även om allt står rätt till i räkenskaperna. De tycker inte att arvodet till revisorn är så pass stort att det motiverar att slopa revisionen bara för att minska företagets kostnader.

Kakelexpressen

Företaget kommer att fortsätta att anlita en revisor även om plikten avskaffas. Respondenten tycker att det är viktigt att ha koll på räkenskaperna och upplever det som tryggt att få räkenskaperna reviderade. Vidare upplever han inte att kostnaden är omotiverat hög. Speciellt inte om man betänker risken för att Skatteverket kan komma att granska företag mer noggrant som inte låter få sina räkenskaper reviderade.

5. ANALYS

I detta kapitel jämförs empirin från revisorerna och småbolagen, samt kopplas ihop med den teori som presenterades i kapitel 3. Analysen sker utifrån tre delområden, vilket också framgår i tabellen i avsnitt 5.4.

5.1 Synen på revisorn och dess tjänster

Revisorns främsta uppgift är att granska företagens årsredovisningar, bokföring, samt styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning. (FAR SRS, 2006) Därtill erbjuds ofta vissa tilläggstjänster till exempel rådgivning i form av skatter och gällande investeringsbeslut. Olofssons smedja nämnde vikten av att revisorn hjälper dem med skatteplaneringen till exempel hur mycket ägaren kan ta ut i lön respektive utdelning och beskattningen av dessa. JML Totalisolering har haft kontakt revisorn med frågor gällande om företaget ska leasa eller äga bilarna och huruvida ägarna eller företaget ska äga fastigheten. Båda företagen anser att denna typ av råd är mycket viktiga. Samtliga företag upplever dock att själva revisionen också är av stor betydelse, eftersom den fungerar som ett "bevis" för att det är ordning på räkenskaperna. Två av bolagen uttrycker också en oro för att lämna in en oreviderad årsredovisning, då de själva sköter den löpande bokföringen och inte har någon nämnvärd ekonomisk utbildning. Även Kakelexpressen, som anlitar en redovisningsbyrå för den löpande bokföringen, upplever det som en trygghet att låta revisorn granska räkenskaperna.

Lundskog menar att många mindre företag har svårt att se skillnaden mellan rådgivning och revision. Denna bild delas av Thorell och Norberg (2005) som menar att kostnadsfördelningen inte är självklar för företagen. Situationen känns också igen i England. (Davies, 2004) Företagen i undersökningen säger sig dock förstå skillnaden och tycker att båda funktionerna är viktiga, men intrycket är att de inte gör någon naturlig uppdelning mellan rådgivning och revision. Vår uppfattning är att företagen anlitar revisorn och är nöjd med det utförda arbetet, men inte direkt reflekterar över skillnaden mellan de olika områdena. Det kan vara en indikation på ett visst förväntansgap. Litteraturen menar dock att gapet generellt sett är mindre hos ägarledda bolag. (Johansson et al, 2005)

5.2 Revisionen och dess intressenter

Enligt Engerups mening är de huvudsakliga intressenterna av företagets årsredovisning ägarna, långgivare, leverantörer och skatteborgenärer. Lundskog framhåller ägarens behov, men även marknaden såsom kreditgivare och Skatteverket. Detta är en någon begränsad intressentmodell jämfört med den som framhålls i litteraturen till exempel Thorell och Norberg (2005), samt FAR Förlag (2006). Där nämns anställda, kunder, samt stat och kommun också. Förutom gällande skattebrott, framhåller ingen av respondenterna samhället och motverkandet av ekonomisk brottslighet som en betydande intressent, vilket dock var tanken när lagstiftningen 1983 började kräva att alla aktiebolag ska anlita kvalificerade revisorer. (Burén & Nyqvist, 2005)

Företagens intressentbild är ännu mer begränsad än den som framhålls av revisorerna. Inget av företagen har intrycket av att banker eller leverantörer fäster någon större vikt vid att företaget revideras. Istället ser respondenterna sig själva, i egenskap av ägare, som den största intressenten av företagets årsredovisning. JML Totalisolering framhåller dock att en konkurrent vid ett tillfälle har använt sig av företagets årsredovisning. Företagens uppfattning är att kreditgivare istället är mer intresserade av att göra kreditupplysningar. Det kan dock vara svårt att dra några slutsatser av detta, eftersom alla aktiebolag idag bli reviderade, då det ingår i ett slags standardkontrakt, och kreditgivare därmed inte uttryckligen behöver efterfråga det. Thorell och Norberg (2005) menar i sin rapport att årsredovisningarna är viktiga för institutionella kreditgivare, men att det finns en mängd andra faktorer och variabler som också spelar stor roll i kreditbedömningen. Engerup tror att kreditgivarna i framtiden kommer att kräva revision, men att detta troligen kommer att ske under en övergångsperiod, då det kan ta tid för alla parter att anpassa sig till den nya situationen.

Enligt Moberg (2006) kommer revisionen till nytta för ägarna främst när det finns minoritetsaktieägare som inte har inblick i den löpande verksamheten. Revisionen blir då en slags kontrollfunktion. Bankerna och andra kreditinstitut gynnas av revisionen, eftersom den gör de finansiella rapporterna mer tillförlitliga, vilket underlättar i kreditbedömningen. En annan institution som har nytta av revisionen är Skatteverket, främst på grund av att skattekontroll görs och att revisorn har anmälningsplikt om företaget inte betalar in skatter och avgifter. (Thorell & Norberg, 2005)

Inget av företagen i undersökningen har minoritetsaktieägare. Istället menar ägarna att det är de själva som har nytta av revisionen, eftersom det ger en känsla av kontroll i meningen att det står rätt till i räkenskaperna. Det handlar således egentligen inte om att tillföra räkenskaperna den tillförlitlighet som Moberg (2006) beskriver. Snarare handlar det om ett internt behov för ägarna, som menar att de har nytta av granskningen, trots att de har full insyn i verksamheten.

Engerup exemplifierar intressentproblematiken med en frilansande journalist, som inte har några banklån, inga betydande leverantörer och är ensam aktieägare. I detta sammanhang har revisionen en begränsad nytta och den enda intressenten är egentligen Skatteverket. Slutsatsen blir därmed att Skatteverket är den intressent som alltid gynnas av att företagets årsredovisning revideras. Thorell & Norberg (2005) menar dock att det inte går att påvisa att nyttan i det här avseendet motiverar att revisionen ska vara lagstadgad.

5.3 Avskaffandet av revisionsplikten

Lundskog är positiv till förslaget att revisionsplikten ska avskaffas. Han menar att det är bra att den blir styrd av efterfrågan istället för påtvingad. Samma argument framförs i tidningen Balans, där det spekuleras i att det kan leda till ett minskat förväntansgap mellan revisorer och klienter. (Halling, 2007a) Engerup är mer kritisk till förslaget, men menar samtidigt att Sverige måste anpassa sig till situationen i övriga EU. Ägarna till företagen i uppsatsen ser också negativt på ett avskaffande och samtliga tänker behålla revisorn i framtiden. JML Totalisolering framhåller att de tror att mindre seriösa företag kommer att dra nytta av att plikten avskaffas, genom att risken för att upptäcka felaktigheter minskar betydligt.

Båda revisorerna i undersökningen tror att en del av företagen kommer att välja bort revisionen efter ett avskaffande. Framförallt bör detta omfatta företag som inte är intresserade av att ha fungerande räkenskaper och som inte i någon större utsträckning har intressenter såsom kreditgivare. Lundskog menar vidare att företag med bra fungerande ekonomiavdelningar eller som anlitar kompetenta redovisningsbyråer kan uppleva att revisorn är en belastning och därför kommer att utnyttja att revisionsplikten avskaffas. Detta stämmer väl överrens med undersökningen av Uvell och Selberg (2005). I undersökningen kom man fram till att cirka 40 procent av de mindre företagen i Sverige kommer att välja bort revisorn i

framtiden. Undersökningens värde kan dock diskuteras, då enbart cirka 500 företag deltog i undersökningen. En annan faktor som kan ha betydelse är att företagen deltog i undersökningen via formulär på Internet. Risken finns då att företagen inte har fått tillräcklig information gällande vad revisionen egentligen innebär och dessutom var detaljerna kring ett avskaffande inte var klara år 2005. Det faktum att en del företag kommer att välja bort revisionen stämmer också med situationen i England, där 60-70 procent av bolagen inte längre låter revidera sina räkenskaper. (Collis, 2003) Situationen i England överrensstämmer dock inte fullt ut med den i Sverige, eftersom företagen där vid undersökningens genomförande redan var vana vid att ha en begränsad revisionsplikt. Dessutom var svarsprocenten enbart 30 procent.

Enligt en undersökning kommer 60 procent att utnyttja avskaffandet av revisionsplikten i Danmark. (Aggestam Pontoppidan, 2007) Andra undersökningar har dock indikerat betydligt lägre siffror, bland annat att enbart 6,5 procent hittills utnyttjar undantaget. (Halling, 2007b) Det råder således osäkerhet kring hur det faktiskt kommer att se ut i Danmark, vilket kan ha sin orsak i att avskaffandet skedde så pass nyligen. Samtidigt kan osäkerheten i Danmark tyda på att prognoserna och undersökningarna i Sverige bör tas med en nypa salt, men även att det kan ta några år innan effekterna av ett avskaffande blir fullt synliga. Det verkar således som att det tar tid för företagen, men kanske även för övriga intressenter, att anpassa sig till den nya situationen.

Samtliga företrädare för företag som intervjuades anger att de kommer att fortsätta att anlita en revisor efter 2010. Underlaget (tre företag) är dock för litet för att kunna dra några generella slutsatser. Det kan dock vara en indikation på att de förutspådda kostnadsbesparingarna är överskattade. Åtminstone en del av företagen kommer att fortsätta att få sina räkenskaper reviderade. Alla företag i undersökningen ansåg att revisionen gör att det blir mer ordning i räkenskaperna. JML totalisolering angav dessutom som orsak att det finns en risk att Skatteverket kommer att granska företag extra noggrant som inte anlitar en revisor. Detta argument återfinns i debatten kring förslaget om avskaffandet och framförs av Svenskt Näringsliv (2008), som menar att de ökade resurser som föreslås läggas på Skatteverket kan skrämja företagen att behålla revisionen. Liknande argument har förts fram i debatten i England, då det kan tolkas som att företag som inte låter sina räkenskaper bli reviderade har något att dölja. (Jones, 2003) Om så är fallet måste ökade resurser satsas på till

exempel Skatteverket, vilket leder till att kostnadsbesparingarna därför kommer att bli begränsade, då de bara flyttas från företagen till samhället.

Kostnadsbesparingen för de mindre bolagen och att revisionsplikten är en konkurrensnackdel framställs ofta som de starkaste argumenten mot revisionsplikten. (Thorell & Norberg, 2005) JML Totalisolering upplever dock inte att kostnaden för revisionen överstiger den upplevda nyttan. Även Olofssons smedja upplever att revisionen är värd sina pengar, eftersom företaget får ordning på sina räkenskaper. Företagen tenderar således inte att hålla med om det ”cost-benefit”-synsätt som styr lagstiftningen i England och som också har genomsyrat debatten i Sverige. (Thorell & Norberg, 2005)

Varken BDO Nordic eller SET Revisionsbyrå har börjat förbereda sig i någon större utsträckning inför avskaffandet. Satsningar har dock skett på konsult- och redovisningsverksamhet. Engerup tror att konkurrensen från redovisningsbyråerna kommer att intensifieras, eftersom de nu verkar på samma marknad. Detta överrensstämmer med Svenssons (2008) argument och syn på den framtida utvecklingen. Samtidigt tenderar byråerna att vara aningen avvaktande och se om några ändringar görs i förslaget, samt hur företagen kommer att reagera. Vilken effekt avskaffandet av revisionsplikten får på erbjudandet av andra assurance-tjänster än revision, till exempel reviews, bör således först stå klart några år framåt i tiden. Detta stämmer väl överrens med Elliotts (1998 och 2002) beskrivning av den nya typen av efterfrågandestyrd assurance-tjänster, som främst styrs av intressenternas behov.

5.4 Sammanställning av intervju svaren

Tabellen nedan illustrerar respondenternas svar på intervjufrågorna och är uppdelad i samma rubriker som kapitlet i övrigt. Förutom att tydliggöra skillnader och likheter i intervjuobjektens svar, syftar den till att underlätta läsandet av analysen.

	Revisorer		Företag		
	Staffan Lundskog	Lars Engerup	Olofssons Smedja AB	JML Totalisering AB	Kakelexpressen AB
Syner på revisorn och dess tjänster	Företagen har varierande syn på revisorn. Vissa kontakter revisorn regelbundet, medan andra mer ser honom/henne som en belastning.	Kontakten varierar, men i normalfallet är det någon enstaka gång per år. Kontakten är mer frekvent om klienten behöver mycket rådgivning, t ex vid förvärv.	Revisorn kontaktas i samband med bokslutet och när företaget behöver rådgivning.	Företaget har kontakt med revisorn någon enstaka gång per år, dels i samband med revisionen och dels vid rådgivning.	Kontakten med revisorn sker någon enstaka gång per år. En hel del kommunikation, framförallt rådgivningen sker via en redovisningsbyrå.
	Småbolagen har ofta svårt att skilja på rådgivning och revision.	För en del företag utgör revisorn en mycket viktig roll, medan andra känner sig tvingade att få räkenskaperna reviderade.	Revisionen och rådgivningen upplevs vara lika viktiga.	Revisionen och rådgivningen upplevs vara lika viktiga.	Revisionen och rådgivningen upplevs vara lika viktiga.
Revisionen och dess intressenter	Nyttan varierar beroende på vilken kvalitet företagen har på den egna ekonomiafdelningen och hur bra redovisningsbyrån är.	Nyttan märks framförallt i mindre företag, där felaktigheterna i räkenskaperna ofta är fler. Den varierar också med verksamhetens art.	Revisionen är viktig, då den ger ordning åt räkenskaperna.	Revisionens värde ligger i att företag får bättre kontroll över räkenskaperna.	Nyttan av revisionen är att den ger en känsla av att räkenskaperna är i ordning.
	Ägarna är en stor intressent, men även marknaden i form av kreditgivare och Skatteverket.	De främsta intressenterna är ägarna, leverantörer, kreditgivare och skatteborgenärer.	Ägaren ser sig själv som den huvudsakliga intressenten. Varken kreditgivare eller leverantörer kräver revision.	Ägarna ser sig själv som den huvudsakliga intressenten. Varken kreditgivare eller leverantörer kräver revision.	Ägaren betraktar sig själv som största intressenten, men upplever det som en fördel att kunna visa upp en reviderad årsredovisning vid framtida lån.
Avskaffandet av revisionsplikten	Ser positivt på ett avskaffande och tycker det är bra att revisionen styrs av efterfrågan. Tror att många företag kommer att fortsätta att anlita en revisor.	Är kritisk till ett avskaffande och menar att felaktigheterna i företagets redovisning kommer att bli omfattande.	Företaget kommer att behålla revisorn även i framtiden.	Företaget kommer att behålla revisorn även i framtiden.	Företaget kommer att behålla revisorn även i framtiden.
	Revisionsbyrån har inte förberett sig i särskilt stor utsträckning, men har satsat lite mer på konsulttjänster.	De företag som är intresserade av att ha en väl fungerande verksamhet kommer att fortsätta att anlita en revisor, men en del kommer att utnyttja att plikten avskaffas.	Uppfattar att andra seriösa företag också kommer att fortsätta att anlita en revisor. Mindre seriösa kommer troligen att utnyttja avskaffandet.	Tror att mindre seriösa företag kommer att utnyttja att plikten avskaffas.	Ägaren är kritisk till förslaget. Tror att det kommer att bli mycket mer fel i företagets redovisning i framtiden.

Tabell 5.1 Sammanställning av intervju svaren

6. SLUTDISKUSSION

I detta kapitel besvaras forskningsfrågorna utifrån uppsatsens analys. Därutöver ges förslag till fortsatta studier inom samma ämne.

6.1 Besvarande av forskningsfrågorna

Uppsatsens syfte är att genom intervjuer och utifrån teorin och debatten i framförallt Sverige, men även England och Danmark, analysera och förklara hur småföretagen och revisorerna ser på ett avskaffande av revisionsplikten.

6.1.1 Hur ser småföretagen på revisionspliktens avskaffande?

Företagen i vår undersökning var alla negativa till ett avskaffande av den lagstadgade revisionsplikten.

Samtliga respondenter menar att företagen kommer att behålla revisorn även i framtiden. Anledningen är att det ger en känsla av kontroll och att allt står rätt till i räkenskaperna. Företagen ser alltså på frågan ur sitt eget perspektiv och inte att revisionen ska ge en bredare tillförlitlighet till räkenskaperna, vilket Moberg (2006) menar att syftet med revision är. För företagen i studien ligger således nyttan av revision främst i ett internt bruk. Samtidigt har ingen av respondenterna några större banklån eller stora leverantörer som kräver revision, vilket naturligtvis kan spela in. Om så hade varit fallet är det möjligt att synen på syftet med revision hade varit annorlunda och respondenterna hade då kanske sett en vidare nytta med revision med mer fokus på externa intressenter. De analyserar också frågan om revisionsplikten med fokus på effekterna för det egna företaget och inte lika mycket på följderna i samhället i övrigt.

En undersökning i Sverige (Uvell & Selberg, 2005) visar att 40 procent av företagen kommer att avstå från revision. Motsvarande siffror i Danmark (Aggestam Pontoppidan, 2007) och England (Collis, 2003) är 60 respektive 60-70 procent. Detta stämmer således inte överrens med företagen i vår undersökning. Antalet respondenter är dock för få för att några generella

slutsatser kan dras. Det kan emellertid vara en indikation på kostnadsbesparingarna som framförs i debatten, av till exempel Thorell & Norberg (2005) och Svenskt Näringsliv (Broberg & Nilsson, 2008), kan vara överskattade. Nämnade studier visar, som tidigare har påpekats, på en del oklarheter. Framförallt kan Uvell och Selbergs (2005) studie kritiseras utifrån det faktum att ett visst fokus låg på mikroföretag, att enbart 500 företag deltog och att det var en Internetundersökning. Risken finns därmed att företagen inte kunde få oklarheter förklarade för sig. Dessutom genomfördes den år 2005 och debatten har sedan dess pågått intensivt, vilket kan ha ändrat företagens åsikter. Respondenterna upplever inte att kostnaden för revisionen är större än nytta, vilket strider mot argumentet att kostnaden skulle vara den främsta orsaken till att många väljer att avstå från revisionen. (Thorell & Norberg, 2005) Detta argument har också varit det mest framstående i debatten i Danmark (Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, 2005) och i England (Thorell & Norberg, 2005). Vår uppfattning är dock, som tidigare påpekats, att företagen är benägna att se frågan om revisionsplikten ut det egna företagets perspektiv och inte ur samhällets. Därmed tenderade diskussionen med företagen under intervjuerna att styras mot om de själva ska fortsätta anlita en revisor och hur de ser på revisorn, istället för vilka effekter avskaffandet har på samhället. Kostnadsaspekten kan dock inte sägas vara helt irrelevant för företagen i studien. Poängen är emellertid att respondenterna inte ser det som en ren kostnadsbesparing att slopa revisionen, eftersom de menar att det då finns en ökad risk att behöva genomgå en kostsam skatterevision eller att annan hjälp utifrån måste anlitas för att få ordning på räkenskaperna, på grund av deras begränsade ekonomiska kunskap. Frågan om kostnadsbesparingen har flera dimensioner och variabler som till exempel är beroende av hur många företag som fortsätter anlita en revisor, hur mycket av besparingen som spenderas på redovisningskonsulter och hur stora resurser som samhället måste satsa på Skatteverket.

Collis (2003) undersökning visade att 60-70 procent av de studerade företagen i England väljer att inte få sina räkenskaper reviderade. Utifrån de intervjuade företagens och revisorernas åsikter upplever vi denna siffra hög och troligen kommer åtminstone inledningsvis fler företag att behålla revisorn i Sverige. Situationen i England skiljer sig mot den i Sverige, då företagen där är mer vana vid att det inte föreligger någon revisionsplikt, eftersom den successivt avskaffats. Collis redovisar i sin studie ett antal faktorer som gör företag mer benägna att anlita en revisor (se avsnitt 3.4.1). Om vi karakteriserar respondenternas omsättning som mindre (4 - 6,3 miljoner kronor), är det enbart det faktum att

företagsledningen bedömer att revisionen höjer kvaliteten på den ekonomiska informationen som stämmer överrens med Collis studie. Återigen kan vi konstatera att vårt underlag är litet, men det kan ändå indikera att det finns vissa skillnader i synen på revisorn och värdet av revision bland företagen i Sverige och England. Collis studie är dessutom fem år gammal, vilket naturligtvis också kan spela in.

Siffrorna i Danmark om att 60 procent kommer att utnyttja ett undantag bör stämma bättre överrens med situationen i Sverige, då båda länderna är vana vid att ha lagstadgad revision. (Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, 2005) Sedan återstår att se hur det faktiskt blir i Danmark och enligt Aggestam Pontoppidan (2007) så kommer effekterna av ändringen att märkas fullt ut först under 2008-2009. I nuläget utnyttjar enbart 6,5 procent av företagen möjligheten att avstå från att låta en revisor granska räkenskaperna. Det kommer således skilda signaler från Danmark, vilket tyder på att man även bör vara försiktig med att uttala sig om situationen i Sverige gällande hur företagen kommer att agera och hur de egentligen ser på ett avskaffande av revisionsplikten.

Thorell & Norberg (2005) menar att företag har svårt att skilja på rådgivning och revision. Företagen i undersökningen säger sig förstå skillnaden, men vårt intryck är att de inte naturligt gör någon uppdelning. Därmed måste vår undersökning, men även Uvell & Selbergs (2005), Erhvervs- og Selskabsstyrelsens (Aggestam Pontoppidan, 2005) och Collis (2003), tas med en nypa salt, då det inte är säkert att företagen till fullo förstår skillnaden mellan revision och rådgivning och därmed inte vet vad de uttalar sig om. Samtliga företag i studien menar att revisorn är viktig eftersom denna ger trygghet åt räkenskaperna. Frågan är emellertid om företagen istället hade kunnat nöja sig med en lägre grad av "säkerhet" i granskningen, till exempel den typen av reviews som Svensson (2008) och Elliott (1998 och 2002) berör. Vårt intryck är att företagen inte riktigt har reflekterat över denna aspekt av frågan och inte är medvetna om den variation av "assurance"-tjänster som, förutom revision, finns att tillgå på marknaden. En följd av detta kan bli att företagen fortsätter att anlita en revisor för revision, trots att det kanske finns goda möjligheter att skräddarsy tjänster som passar bättre för det specifika företaget.

Litteraturen anger ofta att revisionen har en bred nytta med flertalet intressenter såsom ägare, långgivare, leverantörer, anställda, kunder, samt stat och kommun. (FAR Förlag, 2006; Thorell

& Norberg, 2005) Respondenterna ser sig själva, i egenskap av ägare, som den största intressenten och har inga leverantörer eller kreditgivare som kräver revision. Samtliga menar dock att Skatteverket har intresse av att företagens årsredovisning revideras. Revisionen ingår nu emellertid i ett standardkontrakt och intressenterna behöver inte kräva att företagen ska anlita en revisor. Därmed är det möjligt att kraven kommer att bli mer tydliga efter ett avskaffande.

6.1.2 Hur ser revisorerna på revisionsplikten avskaffande?

Revisorerna i undersökningen har delade meningar angående avskaffandet av revisionsplikten.

Lundskog är positiv, eftersom revisionen då blir styrd av efterfrågan, medan Engerup är negativ, då det sannolikt kommer bli mer felaktigheter i företagets redovisning. Båda är dock överrens om att revisionen i många fall tillför en stor nytta. I debatten framförs det ofta att revisionen kostar mycket för de mindre företagen och att de egentligen är mer intresserade av rådgivning. (Thorell & Norberg, 2005) Förutom det faktum att större företag oftast har fler och större intressenter, så motsäger sig respondenterna delvis detta. De menar istället att revisionen är extra viktig för mindre bolag, speciellt av anledningen att de oftast inte har någon större ekonomisk kunskap, vilket leder till att felen i räkenskaperna blir mer omfattande. Konsekvenserna av detta är till exempel att skatteunderlaget på grund av starka kopplingar mellan redovisning och beskattning blir felaktigt. Visserligen kan felen reduceras om kompetenta redovisningsbyråer anlitas.

Revisorerna har en något bredare intressentmodell än företagen, men som också är begränsad i förhållande till litteraturen. (FAR Förlag, 2006; Thorell & Norberg, 2005) Båda menar vidare att intressenterna varierar med verksamhetens art. Företag som saknar banklån, minoritetsaktieägare och stora leverantörer har inte lika stor nytta av revisionen. Dessa företag kan uppleva att revisionen är en börda. Likaså kan företag som anlitar en bra redovisningskonsult betrakta revisionen som onödig. Respondenternas åsikt är dock att problemet med Skattverket kvarstår, eftersom felaktigheterna riskerar att bli fler, vilket till exempel påverkar skatteunderlaget. Thorell & Norberg (2005) menar dock att det inte finns

några bevis för att revision minskar risken för ekonomisk brottslighet. Även debatten i Danmark (Aggestam Pontoppidan, 2007) och i England (Smith, 2003) kretsade kring den ekonomiska brottsligheten. Respondenternas åsikt går till viss del i linje med detta resonemang, då båda är överrens om att det framförallt är de mindre seriösa företagen som kommer att välja bort revisionen i framtiden. Båda revisorerna tror att kreditgivare har nytta av revisionen och menar att exempelvis banker kommer att kräva revision i framtiden. Engerup uppskattar dock att det kommer att ske med en viss fördröjning, eftersom parterna idag är vana vid att det ingår i ett standardkontrakt. Sammantaget går revisorernas åsikter i samma riktning som Mobergs (2006), nämligen att revisionen tillför tillförlitlighet till räkenskaperna, inte främst för ägarna med insyn i verksamheten, utan för intressenter som använder de finansiella rapporterna för att fatta ekonomiska beslut. Här kan det således observeras en skillnad i förhållande till företagen i studien, vilket dock kan ha orsak i deras begränsade spann av intressenter.

Lundskog menar att många företag har svårt att skilja på rådgivning och revision, vilket stämmer överrens med Thorell & Norbergs (2005) syn, men även situationen i England. (Davies, 2004) Detta kan leda till att det finns ett förväntansgap mellan revisorer och företag, vilket uppmärksammas av Johansson et al (2005). Ingen av revisorerna har någon uttalad ambition att ändra på detta faktum, men Lundskog menar att revisorerna har värdefull kunskap som företagen alltid kommer att ha nytta av, oavsett om det sker genom revision eller rådgivning. Johansson et al (2005) menar att förväntansgapet generellt sett är mindre för småbolag på grund av det nära samarbetet med revisorn. Enligt respondenterna varierar kundkontakten i stor utsträckning och kanske är gapet mindre hos de företag som revisorerna kommer i kontakt med ofta.

Trots att revisorerna i undersökningar har olika åsikter angående avskaffandet, verkar ingen av dem vara särskilt orolig över konsekvenserna av förslaget. Lundskog menar att det inte kommer att bli någon nettoeffekt på lite sikt för revisionsbyrån. Inget av kontoren där revisorerna är anställda verkar ha förberett sig i någon större utsträckning, förutom en något ökad satsning på redovisningstjänster. Detta stämmer överrens med Svenssons (2008) syn att det i framtiden kommer att bli hårdare konkurrens mellan revisorer och redovisningskonsulter, eftersom den gemensamma marknaden kommer att utökas.

Det verkar således inte bland revisorerna i studien, oavsett åsikt angående revisionsplikten, finnas någon större oro inför avskaffandet. Visserligen förutspår respondenterna att felen i företagens finansiella rapporter kommer att öka och att en del företag i fortsättningen inte kommer att anlita en revisor, men för egen del verkar de ta förändringen med ro. Det kan vara anledningen till att ett visst fokus sker på redovisningstjänster, men att ingen av revisorerna i undersökningen ens berör reviews som alternativ till revision. Inte heller compalions berörs. Vårt intryck efter att ha samtalat med respondenterna är att de gärna väntar tills förslaget fastställs i sin slutliga form och avvaktar hur företagen faktiskt kommer att göra efter ett avskaffande av revisionsplikten, innan de agerar i någon större utsträckning.

Den sammantagna bilden är således att å ena sidan tar revisorerna förändringen med ro och å andra sidan finns risken att klienterna kommer att välja bort revisionen. Därmed är det svårt att veta hur mycket som ska satsas på till exempel mer intensiv marknadsföring och utökad redovisningsservice. Osäkerheten för revisorerna vad förslaget egentligen kommer att innebära är stor. Det är oklart hur många företag som kommer att fortsätta anlita en revisor, inte minst på grund av de blandade signalerna från Danmark, men även från eventuella brister i svenska studier. Det är också svårt att veta hur stora paralleller som kan dras till situationen i England. Dessutom är det oklart hur stark den ökade konkurrensen från redovisningsbyråer kommer att bli samt i vilken utsträckning företagen och marknadens intressenter kommer att vara intresserade av andra "assurance"-tjänster än revision. (Svensson, 2008; Elliott 1998 och 2002) Ytterligare en faktor är den starka debatt som har utlösts efter förslaget, som visar på att intressenterna på marknaden är långt ifrån eniga. Även om ett avskaffande faktiskt kommer att ske, så kan ändringar i förslaget komma att göras, vilket kan komma att påverka revisorernas anpassningsprocess.

6.2 Avslutande reflektioner och kommentarer

Slutsatsen av studien är att företagen i undersökningen är negativa till avskaffandet av revisionsplikten, medan revisorerna har delade meningar. Samtidigt tenderar företagen att se frågan mer ur det egna företags perspektiv, medan revisorerna mer ser på frågan ur ett större, mer allmänt perspektiv. Litteraturen och argumenten från debatten känns igen i respondenternas åsikter, även om vissa skillnader kan uppmärksammas. Exempelvis har revisorerna och företagen i undersökningen en mer begränsad intressentmodell med avseende

på revisionens nytta än litteraturen. En annan viktig skillnad är att företagen i undersökningen inte eftersträvar det som Moberg (2006) anger är syftet med revision, nämligen att den ger tillförlitlighet till räkenskaperna för en part utan insyn i verksamheten. Istället handlar det i större utsträckning om att få ordning på räkenskaperna för ett mer internt bruk för ägarna. Dessutom verkar det i debatten framstående kostnadsargumentet inte vara det mest relevanta för företagen. Revisorernas syn stämmer mer överrens med Mobergs, men det kan kanske härledas till att de ser på situationen mer analytiskt och har en bättre helhetsbild än företagen. Dessutom hade företagen i studien inga dominerande intressenter, förutom möjligtvis Skatteverket. När det gäller situationen i England och Danmark är det svårt att dra några större paralleller till situationen i Sverige. I England har avskaffandet skett successivt och företagen har hunnit vänja sig vid en begränsad revisionsplikt. I Danmark är plikten nyligen avskaffad och det finns skilda uppgifter angående hur många företag som kommer att utnyttja att revisionsplikten har avskaffats. Antagligen kommer det att ta tid innan effekterna blir fullt synliga.

För att kunna dra mer generella slutsatser av studien hade vi varit tvungna att genomföra fler intervjuer. Uppsatsen syfte är dock att analysera och förklara hur parterna ser på ett avskaffande, snarare än att göra en kartläggning av småföretagens och revisorernas åsikter. En annan aspekt är att förslaget om avskaffandet av revisionsplikten är just ett förslag. Stora delar av Svenssons (2008) utredning kan ändras, vilket kanske också kan ändra parternas ståndpunkt i frågan. En stor del av respondenternas åsikter torde dock stå kvar, då uppsatsen har författats inte enbart med den aktuella utredningen i baktanke, utan också utifrån frågan om ett avskaffande av revisionsplikten som sådan.

6.3 Förslag till fortsatta studier

Vår uppfattning efter att ha intervjuat företrädarna för företagen är att de har en något vag uppfattning av vad en revisor egentligen gör och var gränsen mellan rådgivning och revision går. I framtida studier vore det intressant att studera om de mindre företagen verkligen har kunskap om skillnaden. Vi har studerat hur företagen och revisorerna ser på avskaffandet av revisionsplikten. Samma studie skulle kunna göras, fast med fokus på kreditgivare och Skattverket istället, då de i undersökningen framställs som betydelsefulla intressenter. Vidare vore det intressant att efter 2010 studera vilka effekter avskaffandet fick och om den nuvarande debatten verkligen stämmer överrens med hur det faktiskt blev.

KÄLLFÖRTECKNING

Tryckta källor

Böcker

Alvesson, Mats; Sköldbberg, Kaj (1994), *Tolkning och reflektion – Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*, Studentlitteratur, Lund.

Artsberg, Kristina (2005), *Redovisningsteori – policy och praxis*, Liber Ekonomi, Malmö.

Bryman, Alan; Bell, Emma (2005), *Företagsekonomiska forskningsmetoder*, Liber Ekonomi, Malmö.

Halvorsen, Knut (1992), *Samhällsvetenskaplig metod*, Studentlitteratur, Lund.

Jacobsen, Dag Ingvar (2002), *Vad, hur och varför?*, Studentlitteratur, Lund.

Johansson, Sven-Erik; Häckner, Einar; Wallerstedt, Eva (2005), *Uppdrag revision*, SNS Förlag, Stockholm.

Moberg, Krister (2006), *Bolagsrevisorn*, Norstedts Juridik, Stockholm.

Revision - en praktisk beskrivning (2006), FAR Förlag, Stockholm.

Rienecker, Lotte; Jörgensen, Peter (2002), *Att skriva en bra uppsats*, Liber, Malmö.

Saunders, Mark; Lewis, Philip; Thornhill, Adrian (1997), *Research Methods for Business Students*, Pitman Publishing, London.

Svenning, Conny (1999), *Metodboken – Samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling*, Lorentz Förlag, Lund.

Rapporter/Utredningar

Burén, Carl-Gustaf; Nyqvist, Kerstin (2005), *Begäran om översyn av revisionsplikten*, Svenskt Näringsliv.

Collis, Jill (2003), *Director's Views on Exemption from the Statutory Audit*, DTI.

FAR SRS (2007), *Den samhällsekonomiska nyttan av revision*, ECON-rapport.

Raising the Thresholds (2003), ICAEW, 2 October, 2003.

Rapport om revisionsplikten för B-virksomheder (små selskaber) (2005), Erhvervs- og Selskabsstyrelsen.

Svensson, Bo (2008), *Avskaffande av revisionsplikten för små företag*, SOU 2008:32.

Thorell, Per; Norberg, Claes (2005), *Revisionsplikten i små aktieföretag*, Svenskt Näringsliv.

Uvell, Markus; Selberg, Annette (2005), *Mikroföretag om revisionsplikten – Internetundersökning*, Svenskt Näringsliv.

Artiklar

Aggestam Pontoppidan, Caroline (2007), *När revisionsplikten avskaffades i Danmark – majoriteten av de danska småföretagen väljer fortfarande revision*, Balans, nr. 2, sid. 31-35.

Bartram, Peter (2004), *Few savings from audit exemption*, Director, January, Vol. 57, Iss. 6, pg. 24.

Berens, Camilla (2004), *Audit threshold raised to £5.6m*, Financial Management, February, pg. 6.

Broberg, Jesper; Nilsson, Peter (2008), *Småbolag behöver råd – inte granskning*, Dagens Industri, 2008-01-11.

Davies, John (2004), *Audit Exemption: the sky's the limit?*, Credit Management, May, pg. 36-37.

De Vecchi, Lino (2006), *SME Audit – Views of IFAC Small and Medium Practices Committee*, Versailles Congress.

Elliott, Robert K (2002), *Twenty-First Century Assurance*, Auditing: A Journal of Practice and Theory, Vol. 21, Iss. 1, pg. 139-146.

Elliott, Robert K (1998), *Assurance Services and the Audit Heritage*, The CPA Journal, Vol. 68, Iss. 6, pg. 40-47.

Halling, Pernilla (2007a), *Inte gratis att avskaffa revisionsplikten*, Balans, nr. 11, sid. 22-23.

Halling, Pernilla (2007b), *Få danska företag väljer bort revisionen*, Balans, nr. 11, sid. 26-27.

Jones, Clive (2003), *Viewpoint – Audit threshold: the impact*, Accountancy, Vol. 131, Iss. 1317, pg. 92.

Lindqvist, Tobias; Hansson, Lars-Göran (2008), *Slopad revisionsplikt ökar brottslighet*, Dagens Industri, 2008-01-08.

Skouch, Bengt; Brännström, Dan (2007), *De flesta felen rättas efter påpekanden från revisorn*, Balans, nr. 12, sid. 21-22.

Smith, Roger (2003), *Audit – The great audit threshold debate*, Accountancy, Vol. 132, Iss. 1323, pg. 91.

Sunesson, Björn (2008), *Det stormar bland landets revisorer*, Svenska Dagbladet, 2008-04-04.

Wallerstedt, Eva (2001), *The emergence of the Big Five in Sweden*, The European Accounting Review, Vol, 10, Iss. 4, pg. 843-867.

Ward, Graham (2006), *IFAC's Commitment to SMPs and SMEs*, Hong Kong.

Lagar, direktiv och förordningar

78/660 EEG

Aktiebolagslagen (ABL) 2005:551

Kommittédirektiv 2006:128

Pressmeddelanden

FAR SRS, 2008-04-03

Svenskt Näringsliv, 2008-04-03

Företagarna, 2008-04-03

Elektroniska källor

Internet

EU-parlamentet:
www.europarl.europa.eu, 2008-04-05

Muntliga källor

Engerup, Lars, *SET Revisionsbyrå*, personlig intervju, 2008-05-06

Gustafsson, Dennis, *Kakelexpressen AB*, personlig intervju, 2008-05-12

Lassen, Anneli; Lassen, Michel, *JML Totalisering AB*, 2008-05-08

Lundskog, Staffan, *BDO Nordic*, personlig intervju, 2008-05-05

Olofsson, Stefan, *Olofssons Smedja AB*, personlig intervju, 2008-05-07

BILAGOR

Bilaga 1: Intervjuguide – revisor

Är du auktoriserad/godkänd revisor?

Hur länge har du arbetat som revisor?

Vilka företag reviderar du?

Hur ofta kommer du i kontakt med dina kunder?

Vilket värde tycker du att revisionen tillför?

Hur ser du på ett avskaffande av revisionsplikten?

Hur tror du att er revisionsbyrå kommer att påverkas vid ett avskaffande av revisionsplikt?

Hur hanterar ni ett avskaffande? Har ni börjat förbereda er?

Hur tror du att de mindre företagen ser på revisorn?

Tror du att företagen kommer att fortsätta att anlita en revisor efter avskaffandet?

Bilaga 2: Intervjuguide – företag

Vilken revisionsbyrå reviderar er årsredovisning?

Varför har ni anlitat just den revisionsbyrån?

Hur ofta kommer ni i kontakt med er revisor?

Vilken nytta utgör revisorn för ert företag?

Är det ni som upprättar bokföring och bokslut? Eller anlitar ni någon bokföringsbyrå respektive revisionsbyrå som hjälper er med det?

Vilka tjänster från revisorn utnyttjar ni idag?

Hur ser ni på ett avskaffande av revisionsplikten?

Kommer ert företag att fortsätta anlita en revisor när revisionsplikten avskaffas 2010?

Vilka tjänster som en revisor kan erbjuda är ni mest intresserade av?

Vem ser ni som den huvudsakliga intressenten av företagets årsredovisning?